

Година XXVIII

БРОЈ 790

18. фебруар 1967.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

Пре сто година

У фебруару 1867. године листови у свету обавестили су своју читалачку публику и о следећим занимљивим догађајима:

ВАРШАВА: Ових дана главна градска библиотека набавила је при мерак библиотеке на словенском језику издате 1581. године.

НОВОЧЕРКАСК. У једном оближњем селу скуп сељака расправљајући о крађи једне овце, осудио је кривца на оригиналну казну: да му се навуче кожа заклане овце и да се тако одевен проведе кроз се

ло првог празничког дана. Пресуда је и извршена.

БЕЧ. Господин Унгер обавестио је Академију наука да је у старим египатским диглама од којих је 3.400 година пре наше ере сазидана даскурска пирамида открито органске материје. Цигле су правили од ниског муља с примесом песка и сецкане сламе. У њима је нађена пшеница, јечам, лав, грашак и разно дивље растине које се среће на обрађеним пољима. Поред тога у циглама су нађени остаци риба, слатководних шкољки и инсекти који припадају врстама које и сад постоје у Египту. Иако су протекли толики векови, ти инсекти се нимало нису изменили.

АРХАНГЕЛСК. Недавно је при температури од минус 24 степена изнад града пролетела огњена лопта чији је видљиви пречник био раван пречнику Сунца. Небески свод је био јарко осветљен од овог метеора који је за собом остављао траг сличан репу комете. Када се лопта приближила хоризонту, чуо се страховит тресак. Изванредна величина метеора чини ову појаву изузетно занимљивом, поготову што се ово догодило први пут откако је у граду заведена редовна метеоролошка служба.

У ОВОМ БРОЈУ:

ЈУРИШ ИЗ ДВОРЦА СМРТИ
ТРАГИЧАН ЛОВ У МОЧВАРИ
ПОСЕТНИЦЕ СА ДРУГИХ ПЛАНЕТА
САМО ЈЕ ЈЕДАН УСПЕХ
СТРЕЛОМ ПРОТИВ ЛАВА
КРОЗ НАШУ ЗЕМЉУ
ШАХ
АНЕГДОТЕ
СПОРТ
ПИСМА ЧИТАЛАЦА
ЦРТИЦЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ

Кроз нашу
земљу

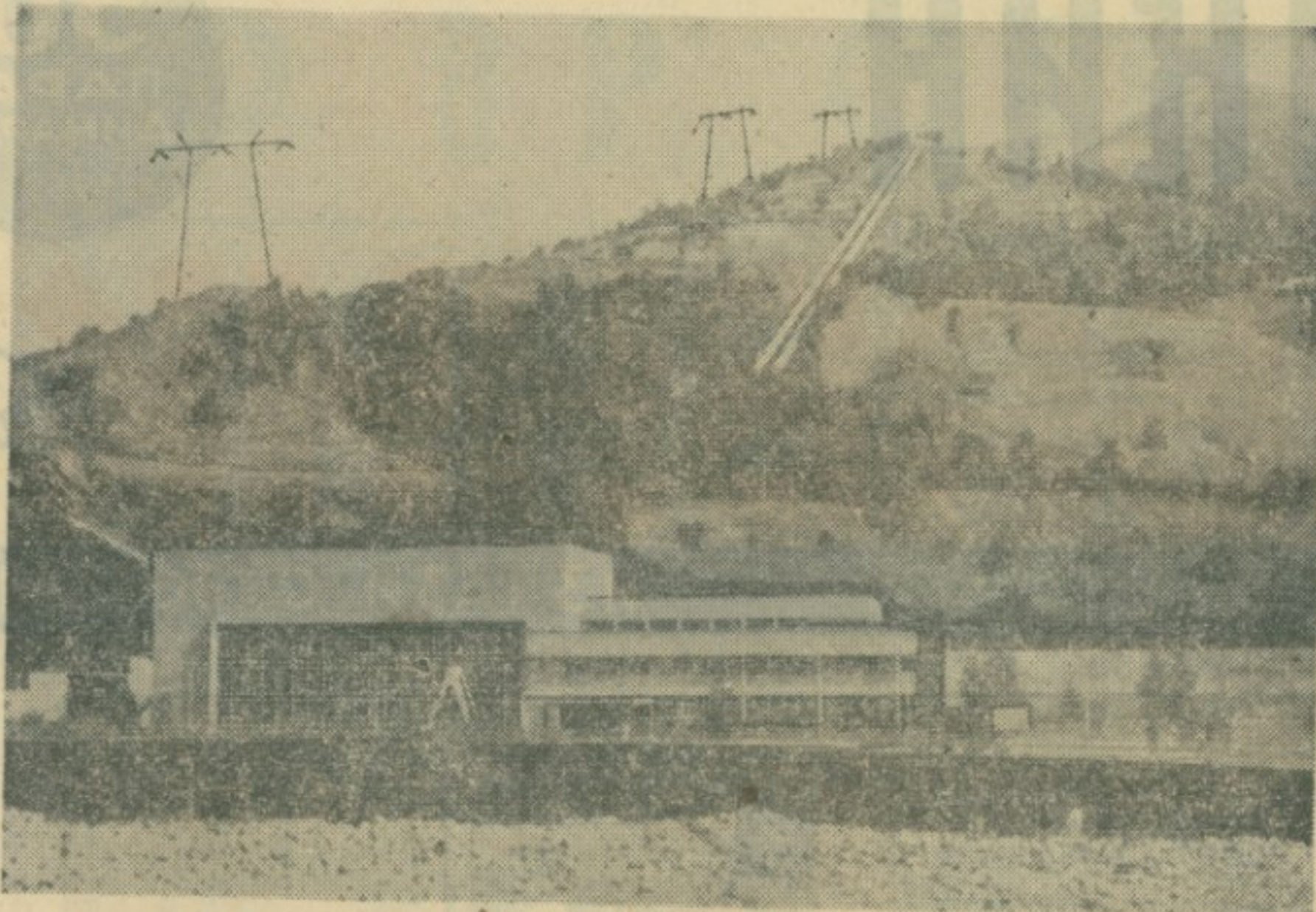
ХИДРОЦЕНТРАЛА »БИСТРИЦА«

Хидроцентрала „Бистрица“ је подигнута на десној долиној страни реке Лима, код села Бистрице, на месту где се пут из Пријепоља одваја на једној страни за Нову Варош, а на другој за Прибој. Заједно са хидроцентралом „Кокин Брод“ „Бистрица“ чини један хидроенергетски систем који користи воде реке Увца, десне притоке Лима, саставнице Дрине.

Вода из Златарског језера, које је настало преграђивањем Увца код Кокиног Брода, после проласка кроз турбине хидроцентрале „Кокин Брод“, одлази у Радонско језеро. Из овог језера вода се одводи тунелом дугачким више од 8 километара, покопаним дубоко под планинским врхом Китоња (1343 м). Тунел се наставља на две огромне цеви дужине 1357 метара, те се вода са падом од преко 370 метара стрпоштава на постројење хидроцентрале „Бистрица“. После извршеног рада запенушана и усковитлана вода одлази у реку Лим коју на овом сектору замењује језеро Подпећ настало за потребе истоимене хидроцентрале.

По инсталираној снази од 104 MW хидроцентрала „Бистрица“ спада у наше најјаче хидроцентрале. У сливу Дри, не заостаје само за „Бајином Баштом“, а снажнија је од „Кокиног Брода“ и „Зворника“.

Због веома повољног географског положаја хидроцен-

Хидроцентрала „Бистрица“

трале „Бистрица“ и „Кокин Брод“ имају неоцењив значај, јер акумулациони басенима утичу на изравнавање годишњег потицаја воде а самим

тим и на већу годишњу производњу електричне енергије. Системом далековода електрична енергија произведена у хидроцентрали „Бистрица“

одлази у различите делове наше земље, покреће индустријска постројења многих фабрика и осветљава многе домове и улице.

КОЛУМБО — ХУАН КОЛОН

Венецуелански аташе за културу у Мадриду фратер Нектарио Марија веома је огорчио Италијане. Он је, наиме, изјавио да је Кристифор Колумбо у ствари Јеврејин, сељак са средоземног острва Мајорке, да му је право име Хуан Колон и да је себи присвојио име ђеновљанског трговца Кристифора Колумба само да би избегао шпанска вешала. А Шпанци су га, прогонили због гусарења.

Фратер Нектарио Марија, познат у својој земљи као истакнути историчар, изјавио је недавно новинарима у једном интервјуу да је Хуан Колон после неуспеле побуне коју је организовао побегао с Мајорке и да је потом гусарио по морима за рачун француског војводе Ренеа Анжујског. Борио се против шпанских помораца а затим је, бојећи се казне, побегао у Португалију где је упознао ђеновљанског

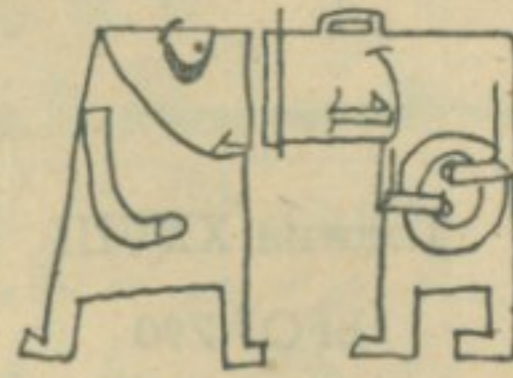
трговца Кристифора Колумба. Пошто га је привлачила жеља за далеким путовањима, „позајмно“ је Колумбово име и под њим је дошао у Шпанију. Далека његова судбина добро нам је позната. Фратер историчар је поред тога изјавио да је за своју тврђу нашао непобитне доказе у неким документима који потичу из 1494. године.

АНЕГДОТЕ

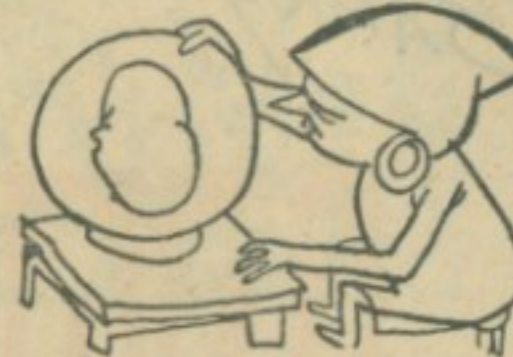

УЧТИВ ПО ПРИРОДИ

Тристана Бернара позвао један пријатељ на премијеру свог комада. Како му се представа није свидела, Бернар се после другог чина искрао из дворане. Сутрадан, случај је хтео да налети право на увређеног писца који га упита због чега није синоћ сачекао крај.
— Знате, ја сам по природи учтив човек и због тога нисам отишао са првог чина.

ВАЖНО ЈЕ СНАЂИ СЕ

Једном је познати амерички режисер Алфред Хичкок отишао врачари. Пошто му је стручним погледом испитала длан, она хладнокрвно рече:
— На жалост ништа утешно. Морам вам рећи да нећете доживети 37. годину.
— Заиста? — зачуди се Хичкок. — Али ја сам одавно прешао 40. годину.
— Е, онда, драги мој, немојте ником рећи да сте одавно већ мртви — извуче се спретно врачара.

А КАД СПАВА

Једног дана сретне познати диригент Томас Бичем једног свог музичара. Човек је био елегантно одевен и изгледао је задовољан.
— О! Драги мој пријатељу. — Чини ми се да вам не иде лоше — рече му Бичем.
— Добро ми је, морам да признам. Имам много посла. Свирам у вашем оркестру и на радију, члан сам једног квартета, снимам плоче и дајем приватне часове.
— О, човече! — зачуди се Бичем. Па кад онда спавате?
— Признаћу вам маестро, за време приватних часова.

Ripley's — Веровали или не!

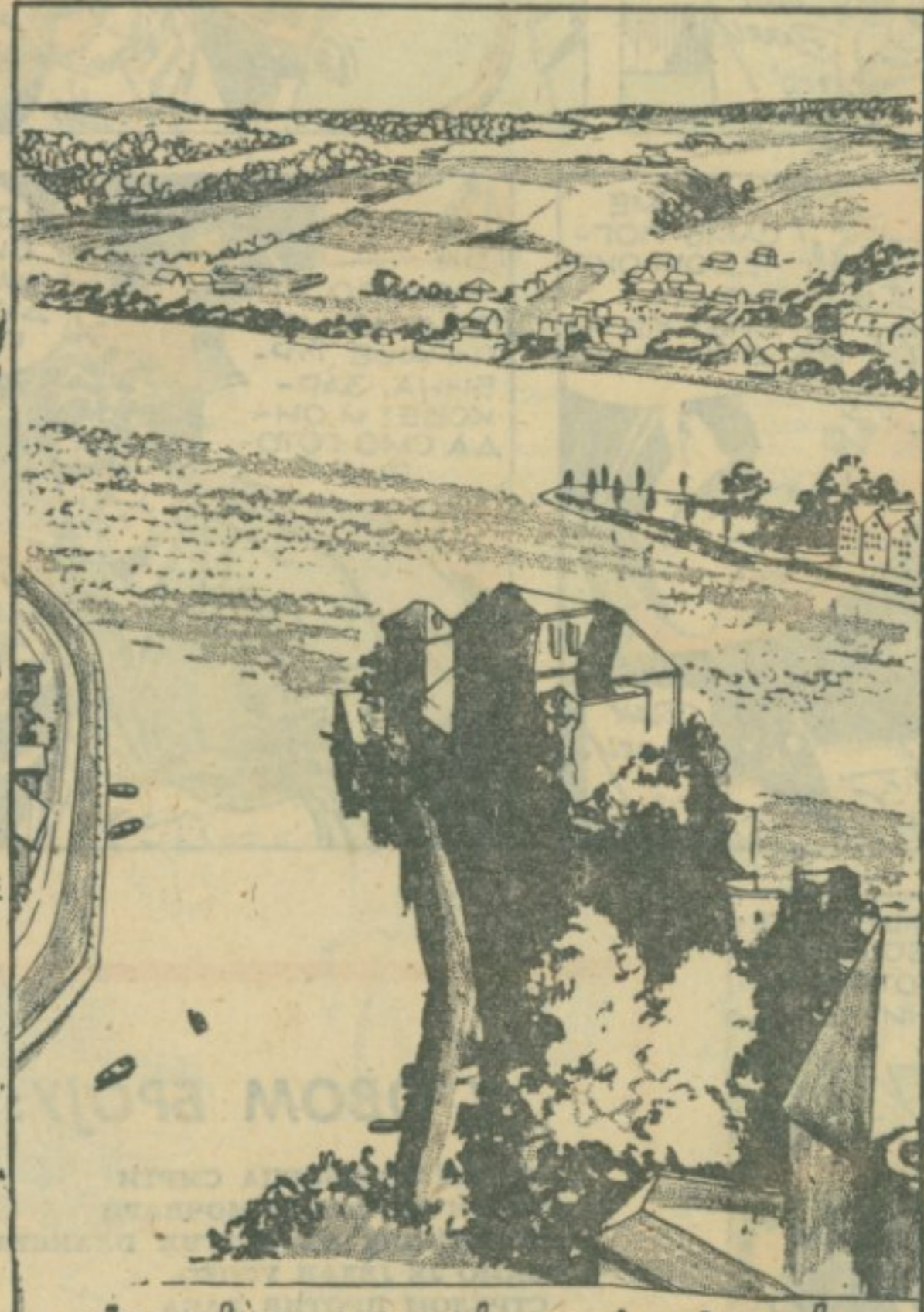

ЈЕДАН ЧОВЕК — СТО ЖИВОТА
ЖОХАНЕСА ОСИЗАНДЕРА /1657-1724/ ИЗ ТИБИНГЕНА, У НЕМАЦКОЈ, ОБОРИО ЈЕ ЈЕДНОМ И ИЗГАЗИО ДИВЛИИ ВЕПАР, ЗА ВРЕМЕ ЈЕДНЕ ПОПЛАВЕ ПАО ЈЕ НА ЊЕГА ЊЕГОВ КОЊ; НА ЊЕГА СУ ПУЦАЛИ РАЗВОЈНИЦИ ЗАТРПАЛА ГА ЈЕ ЈЕДНОМ ЛАВИНА; ОРКАН ГА ЈЕ ЈЕДНОМ ОДНЕО У РАЈНУ; ОБОРЕНО ДРВО СРУШИЛО СЕ НА ЊЕГА; ПРЕТРЕПЕО ЈЕ БРОДОЛОМ — ЧАК ЈЕ ЈЕДНОМ ПРЕКО ЊЕГА ПРЕШАО БРОД, И НИЈЕДНОМ НИЈЕ ЗАДОВИО НИ ОГРЕВОТИНУ.

ПАРАДАЈЗ „ПИНОКИО“
УБРАО ЈЕ У ОВОМ ВРТУ ВИЛИЈЕМ КАШИНГ ИЗ ЈАРМУТА /НОВА ШКОТСКА/

»БАРНИ« ПТАК СИРИЛА СКИНЕРА ИЗ СЕВЕНОУИСКА/ЕНГЛЕСКА/ НЕ УМЕ ДА ПЛИВА!

Ўлави сунаб није љлаб
КОД ПАСАУА, У АУСТРИЈИ, ВЛАТЊАВА РЕКА ИЛЦ, ЗЕЛЕНИ ДУНАВ И ЖУТИ ИН, СЛИВАЈУ СЕ И СТВАРАЈУ „ПРУГАСТИ“ ДУНАВ

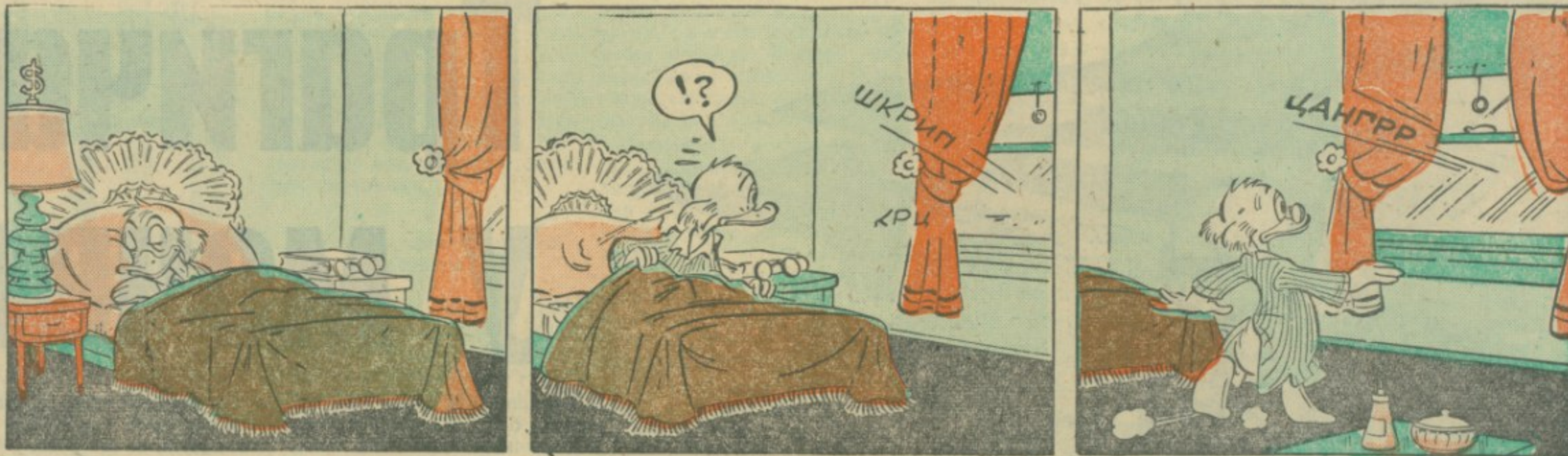

ДРАМА НАПИСАНА ИГЛОМ
ЛОРАН ДЕ ЛА БОМЕЛ /1728-1773/, ФРАНЦУСКИ ПЕСНИК И ДРАМАТИЧАР КАО ЗАТВОРЕНИК У БАСТИЛИИ НАПИСАО ЈЕ 1752. ТРАГЕДИЈУ У 700 СТРОФА —ТРАВИРАЈУЋИ ИГЛОМ РЕЧИ НА 2 МЕТАЛ— НА ТАЊИРА!
СТРАЖАРИ СУ МУ ОДУЗЕЛИ ТАЊИРЕ АЛИ ЈЕ ОН ЗАПАМТИО ЦЕЛУ ДРАДУ КОЈА ЈЕ КАСНИЈЕ МНОГО ПУТА ИЗВОЂЕНА У ФРАНЦУСКИМ ПОЗОРИШТИМА.

Xanthurus Xanthurus
РИВА КОЈА ЖИВИ У ИНДИЈСКОМ И ТИХОМ ОКЕАНУ ДАЈУ ЈЕ СВЕТОПЛАВА А НОЋУ ПОТПУНО БЕЛА

WALT DISNEY
ПАЈА ПАТАК

САНКЕ ОД ХЕРОДОТА ДО ОЛИМПИЈАДЕ У ИНСБРУКУ

Први пут... Али, уосталом, кад и ко је направно прву бразду у снегу од санки немогуће је знати. У сваком случају нико није патентирао санке. Једино ипак можемо поуздано тврдити: санке су се могле појавити само код северних народа. Ни Исток, ни Грчка, ни стари Рим нису познавали нешто слично, па и нису могли да познају. У то доба они су за снег знали само по причама искуسنих „одисејаца“. А они су казивали: „код далеких народа са неба пада хладно бело перје“. Херодот је писао: „И перјем су тамо испуњени и вемља и ваздух“.

То, истина, још не значи да дејство клизних површина, тог основног принципа рада санки, није било познато древним Грцима. Римљанима и Египћанима. По даскама на мазаним салом, на пример, било је лакше помичати терете. У древном Египту уместо „снега“ служила је мокра речна иловача постављена на тврду дрвену подлогу, а „санке“ су биле лађе које је било потребно превући по суву да би се заобишли нилски бразди.

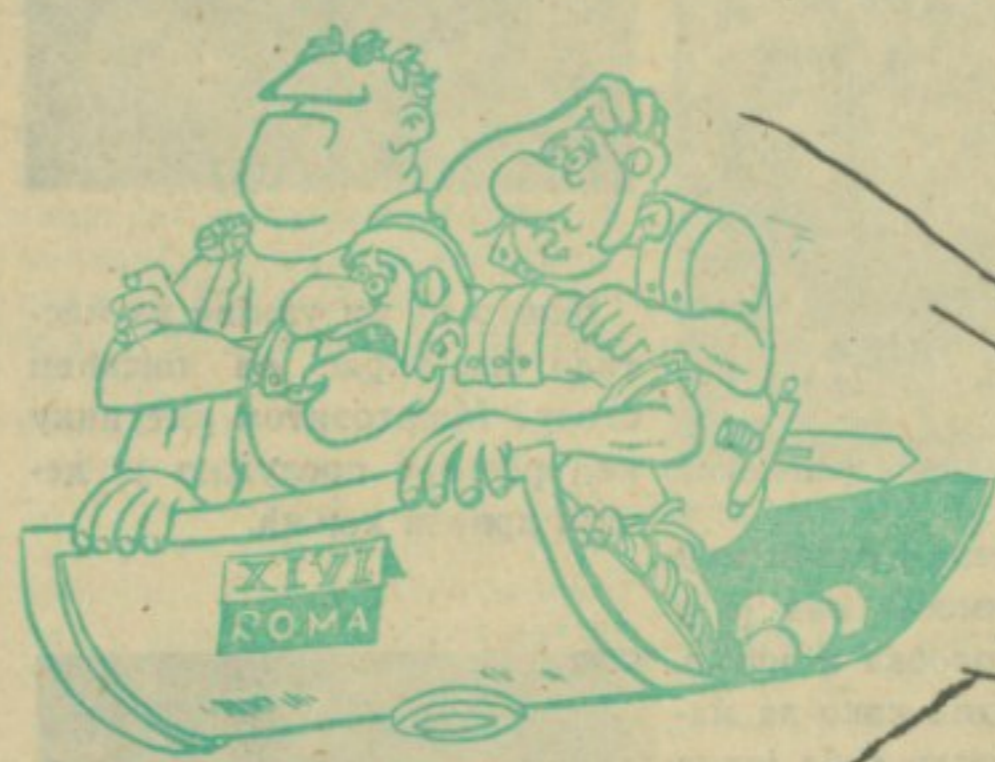
Најстарије санке на свету нађене су на територији СССР у неолитској насеобини Стрелки близу Нижњег Тагила. Археолози сматрају да су оне израђене четири хиљада година пре наше ере.

Међутим, кретање помоћу санки први пут писмено спомиње Плутарх. Ево како овај историчар живописно описује инвазију једног германског племена на Италију у другом веку пре наше ере: „Да би показали своју издржљивост и храброст, они су се по ледницима и дубоком снегу пењали на врхове брда и ставивши испод себе широке штитове силазили одозго на њима по клизавим падинама највећих и најстрмијих брда“.

Римљани су одмах увели ову новину у свој ратни арсенал. Буквално следећег дана, у бици код Верцела, римски легионари су се седећи на штитовима, са виком и звиждањем, устремили на противника са брдске падине. Природно ратни штитови мало су по чему личили на санке и много се снега отпило пре него што су се појавиле санке чија би конструкција бар донекле личила на садашњу. Преци данашњих санки имали су изглед барке или дугачког сандука са ужим предњим делом. Време се мењало њихова конструкција, оне су постајале лакше и погодније за управљање.

Руски летописи кажу да су у Пскову чуване санке кнегиње Олге. Треба рећи да су у древној Русији санке, као и чун, били национални обли-

ци транспорта. Традиционалност овог начина превозења налази своје корене у врло дугој древности. Тако се у паганском обреду при сахра-

ни древних Словена поред барки приказују и санке.

До краја 17. века у Русији су за свечане изласке царева и патријарха санке служиле чак и лети. Исто тако санке су Руси примењивали и у ратовима. Летописи причају о целом низу похода војске на смучкама и санкама у 14. и 15. веку.

И у Европи су санке полагано али сигурно крчиле себи пут. Године 1520, немачки песник, сатиричар Ханс Сакс писао је да се поред мачева-

ња, рвања, лова, трчања и скакања, бавио такође и санкањем као спортом.

Чак и лети висока господарица хтела да се одрекне задовољства да се провозају на санкама. Земљу су посипали сољу, а ако се узме у обзир да у средњем веку, па чак и касније соли није било довољно (сетите се сланих буна), санкање је било заиста скупо задовољство.

У јануару 1727. године пољски краљ Август II наредио

је да се у част доласка пруског краља организују „свечане дамске трке на санкама“. У 16. и 17. веку у Европи се код аристократа сматрало ноћу учествовати у „галантним данима санки“.

Прошла су столећа и мода санки се постепено губила. У 19. веку су се сматрале за „сељачку забаву“. Као што сведоче документи долазило је и до специјалних одлука које су забрањивале забаве на санкама. Тако су педесетих

година 19. века чланови општине немачког града Граца јавно жигосали учитеља Хормана који се одједном одлучио да се бави санкањем. Градски оци изјавили су да оваква разонода наводно брука њихов родни град.

Дванаести март 1883. године је најзначајнији дан у историји санки. Тог дана у Швајцарској, на стази у близини Давоса, одржана су прва међународна такмичења у брзини санки на којима су учествовали представници два десет и једне земље. У великим градовима Европе ватрени поборници чистог хладног ваздуха отпочели су кампању позивајући сутрађане да напусте загушљиве собе и изађу на снежне површине. У то време биле су нарочито популарне санке којима се управљало помоћу педала. Оне су биле снабдеване и звонцетом као и фењером за ноћне шетње.

У наше доба санкање као спорт добило је сва „грађанска права“. За спорт се користе брзе санке за појединце и санке са више седишта, а то је бобслеј. Године 1964. санкање је као спорт званично укључено у програм зимске Олимпијаде у Инсбруку.

Хиљадугодишња историја санки није још написана до краја. Санке су помогле људима да освоје огромна снежна пространства тундре и тајге у Сибиру и у Северној Америци, где су оне спасава-ле поларне истраживаче. И данас санкама се доводи храна и одећа у тешко приступачна места. На аеросанкама жури пошта и „брза помоћ“. Али можда најзубудивније странице историје санки тек стоје пред нама.

СПОРТ

Едвард Бен био је страстан ловац. Нарочито је волео да иде у лов на дивље патке у баруштинама око језера Ири у савезној држави Мичигену, где је и живео. Тамо сезона лова на патке почиње у октобру и траје преко читаве зиме. Прошле године последњег дана октобра Бен је пошао са своја два сестрића Дејвидом и Томом у лов. Том је имао само шеснаест а Дејвид осамнаест година, али су обојица већ имали прилично искуство у лову. Дан је био доста ветровит и није се могао очекивати нарочито добар лов пошто се тада патке добро сакрију по жбуновима баруштина тако да их је едватне тешко истерати. Зато су ловци пошли у два чамца, у једном је Бен био

сам а у другом његови сестрићи. У почетку су чамци били удаљени толико да су се могли довикивати и видети. Али, касније је матица занела Бенов чамца у један канал и тако да више није могао видети своје сестриће. Око поднева Бен је приметио прве патке. Нагло је пустио весла да би дохватио пушку и нанишао. Али, тога дана није имао много среће. Мада је опалио из обе цеви, није погодио ни једну птицу. Одложивши љутито пушку, поново је сео. Међутим, када је хтео да дохвати весла њих није било. Оба су пала у воду и струја их је одвела неколико метара од чамца. Покушао је да весла рукама да би стигао до весала, али није имао много успеха. На-

против, весла су се све више удаљавала од чамца ношена воденом струјом и ветром. Ништа му друго није остало већ да скочи у воду и пливајући дохвати весла. Није му било баш пријатно да скаче у хладну воду али другог излаза није било. Скочио је у језеро с лакоћом јер је био добар пливач. Међутим, на своје велико изненађење скочио је у ствари не у воду већ у блато које се налазило одмах двадесетак сантиметара испод површине воде. Пливао је што је пажљивије могао покушавајући да некако ухвати весла. Видећи да су његови напори узалудни, решио је да се врати у чамца. Али ни чамца није мировао, више није био на оном месту где га је оставио. Ветар га је потерао даље. Са ветром

Трагичан лов у мочвари

је наилазила и осека тако да је воде било све мање а тиме је и пливање било све теже. У ствари, Бен више није ни пливао, газио је кроз житко блато у које је упадао све више и више. Благо му је допрло до пазуха и једва се одржао на површини. Познајући добро језеро знао је да му већа опасност не прети док не почне плима која га може лако, удавити. Време је већ било прилично поодмакло и зато је повикао за помоћ. На несрећу његови сестрићи су се налазили на оној старини одакле је дувао ветар тако да га нису могли чути. Ипак, забринути што се ујак не враћа пошљи су да га траже. Почели су да га дозивају и Бен је чуо њихове позиве али они њега нису могли да чују због ветра. После читавог сата тражења угледали су чамца и покушали да му се приближе. Нешто касније приметили су и Бена. Међутим, било је немогуће пробити се преко житког блато а они нису имали никакав конопцав помоћу кога би га некако извукли. Због тога им је Бен рекао да не прилазе ближе да не би и сами упали у блато, већ да оду и потраже помоћ. На крају су одлучили да Дејвид чим се дочепа чврстог тла оде за помоћ а да се Том врати да би одржавао везу са Беном јер мрак је већ био почео да пада па је постојала могућност да изгубе место где се Бен налазио. Ветар је дувао све јаче, воде је бивало све мање, па се Том није могао приближити свом ујаку. Само, дејак никако није могао да се помири са тим да остави ујака без помоћи. Зато је и поред рани-

је Бенове опомене покушао да весла кроз баруштину заглибљујући се све више у блато. Мрак је већ потпуно покрио целу околину. Ветар је стравично дувао. Том се с времена на време јављао свом ујаку, али није смео да каже у каквој се ситуацији налази. Покушавао је на све начине да се извуче из блато а уместо да се извуче само је дубље упадао. Увидевши да тако неће ништа учинити одлучио се на очајнички корак — да скочи у блато и да гурањем помери чамца у крај где је било више воде. Полако се спустио поред чамца. Задрхтао је кад му је хладно блато допрло до тела. Покушао је да гура чамца одупирући се ногама. Али неге нису имале никаквог ослонаца, пропадале су у житко блато. Пробао је на све начине да некако гура чамца у правцу у коме је мислио да је вода дубља. Све је било узалуд. Он је само још више тонуо у блато. Руке су му постепено малаксавале услед напорног држања чамца. Помислио је да виче у помоћ. Међутим, знао је да га нико не може чути сем, можда, ујака. Ипак није желео да погоршава ионако тешку ситуацију. И зато је решио да покуша да се некако поново врати у чамца. Отежало тело од блато и уморне у промрзле руке нису се више потчињавале његовој вољи. Прво је пустио једну руку а оада и другу. Покушао је да се одржи на површини баруштине. Осећао је све већи замор и желео је да спава. У међувремену и његов ујак

је преживљавао тешке часове. Осећао је све већу хладноћу и замор. Осим тога и плама је била почела да надолazi претећи неумољиво смрћу. Више пута таласи су му прелазили преко главе тако да је једва успевао да избаци воду из уста. Али, он је био рођен ту у близини баруштина па је не како успевао да га не ухвати паника. Негде око пола ноћи и он је био готово при крају својих снага. Тада је приметио светлост. Знао је да долазе да га траже. То му је повратило снагу. Рекао је сам себи да мора издржати још мало на сваки начин. И издржао је. Када су га спасли био је на ивици својих моћи. Спасници су га питали шта је са Томом. Он није знао да им одговори на то питање. Почели су да дозивају Тома. Одговора, међутим, није било. Ускоро су пронашли његов чамца али дејак није било у њему. Поново су га дозивали и тражили. Тако целе ноћи. Све је било узалуд. Тома никад више нису видели. Мрачна мочвара узела је још једну жртву. И његов ујак једва се извукао. После дванаест часова колико је остао у блату он је био психички сломљен. Осим тога добио је и запаљење плућа. Зато је остати у болници пуна два месеца борити се са смрћу. За све време боловања, кад је био у грозници, он је дозивао Тома кога је необично волео. Смрт сестрића утицала је више на њега него његова лична несрећа. Пошто је изишао из болнице и опоравио се, Бен је продао обе своје пушке и никада више није отишао у лов.

НИЈЕ ОНО ШТО СТЕ ПОМИСЛИЛИ...

Бит музику и њене најпопуларније представнике Битлсе срећемо чак и код разних предмета за домаћинство. Тако је „Битлс“ на нашој слици послужило довитљивом уметнику да о његове руке окачи две веома корисне справе за домаћинство: вадичеп и отварач за флаше.

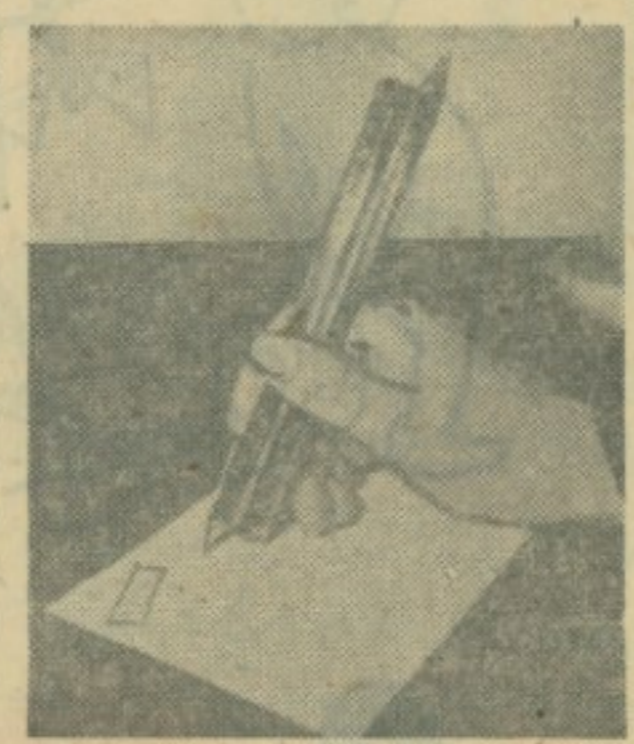

Глава буљине начињена од дрвета послужила је њеном творцу као ставак за шиваћи прибор. Уста моћне грабљивице он је искористио да у њих стави макаве чије су дршке истовремено оквир за очи буљине. У подножје је углавном направљен док се у њу на глави могу забадати игле и шпенадле.

Преварили сте се ако сте помислили да је ово дрвено буренце намењено љубитељима добре капљице. Тешко ћете се сетити да би оно могло да представља транзистор — што у ствари јесте.

Справа на нашој слици има двоструку примену: она је у исто време и оловка и метар. Веома је погодна како за мале љаке који често губе једну од ових ствари тако и за студенте, који не воле, да носе много ствари у својим торбама.

Зашто не би упијач за мастило био украс на писаћем столу? Маштовитом уметнику као решење послужило је децијни дрвени коњић.

Да нема ничег новог добар је доказ и враћање у употребу гушчијег пера, уместо модерних налив-пера. Мاستиовница на нашој слици украшена је резбареним дрветом. Наравно, ово перо је намењено само онима који имају више времена на располагању, ђацима и запосленима ово не би много користило.

Машта примењених уметника заиста је неисцрпна. Као доказ може да послужи и ова на изглед обична дрвена ципела-кломпа, дело једног француског вајара самоука. У ствари то је сливица која окачела о вид кухиње делује веома декоративно.

За све оне који много пуше и сеју пепео по целој кући или канцеларији пепељара на нашој слици је веома погодна. Велика је као и обична кутија цигарета и може да стане у џеп или ташау, а кад је отворена цигарета у њој стоји као и у обичној пепељари.

Огледало на нашој слици до бро би дошло свакој жени. Захваљујући његовој еластичној и покретној дршци у њему се може огледати са свих страна. Сем тога веома је практично, јер кад се склопи заузима веома мало простора у ташни.

Торба на нашој слици није обична путна торба. Намењена је преишоњу болесних животиња, паса и мачака до ветеринара. Да при том не би искочили торба је затворена са свих страна, једино што с предње стране има преграду направљену од провидне пластике материје тако да животиња може слободно да поспатра околу.

Данас кад летови на друге планете нису само плод списатељске маште већ планови чије се остварење очекује у не тако далекој будућности, научници се све чешће враћају на стару хипотезу да је можда и Земља, некад давно, пружала гостопримство становницима других светова. О томе, у облику измишљеног разговора између представника разних научних грана, пише Александар Казанцев, познати совјетски писац научно-фантастичких романа. Фотографије којима је илустровано свој чланак су аутентичне.

ПОСЕТНИЦЕ СА ДРУГИХ ПЛАНЕТА

Не! У вашу теорију о посетиоцима с других планета нећу поверовати све док нам не поднесете веродостојне древне цртеже свемирских бродова — узбуђено је говорио археолог доценту. — Ништа ја не дам ни на савремене цртеже израђене према старим описима нити на вашу теорију о утицају тих тобожњих свемирских бродова и ракета на облике у архитектури.

— Показати вам — мирно је одговорио доцент. — Ево (слика 1), овај барелеф израђен је пре много хиљада година на раскрсници караванских путева у данашњем Ирану. Овде је представљен цар Дарије, а испред њега ле тећа фигура бога Ахурмазда. Занимљиво је да је овај бог мудрости приказан како лети кроз ваздух седећи на некој врсти сандука. Рукама се држи за точак или волан. А испод сандука види се сноп зракова који можда представља реактивни млаз ракетног мотора.

— А шта значи тај текст исписан клинастим писмом? — запитало је песник.

— Текст на три језика говори о томе како је мудри бог помогао Дарију да постане праведан и упозна правду и истину, то јест у савременом смислу речи да упозна науку.

— Веома произвољно тумачење — сумњичавао је приметно археолог.

— Да, али и фантазија се ослања на искуство. Чак ни ђаво с роговима, репом и копитама није баш тако нереална измишљотина. Он је синтетизован из познатих детаља: рогови и копита од јарца, реп неке друге животиње, а тело је човечије. Због тога, кад се расправља о овом цртежу на камену нађеном у Сахари (слика 3)...

— Велик бог Марсовца! — ускликнуо је песник.

— ...Када се расправља о њему треба се запитати шта

могло бити предање које се преноси с колена на колена?

Ево још једног „великог бога Марсовца“ — наставио је доцент. — То је пећински цртеж откривен у Швајцарској (слика 4). На њему су представљена нека бића са шлемовима који подсећају на шлемове астронаута. Та бића држе у рукама стилизоване геометријске предмете: можда су то луковима а можда и геометријске фигуре — симбол знања. А ево још једног пећинског цртежа нађеног у Средњој Азији (слика 5). Допуштам да су археолози спремни да у њему виде ликовно представљање хијерар-

хијске лествице древног племена. Али, исто је толико допустиво видети на њему и „ракету“ придржану горостасном снагом коју је уметник убедљиво изразио помоћу симбола: напрегнутих руку и тела која се сливају с фигуром животиње. Занимљиво је да фигуре ван ракете имају на носу неке справе. Можда је уметник на тај начин симболички приказао филтере за дисање, респираторе којима су се служили они по чијем је облику он стварао своју слику у камену. Насупрот њима, као контраст, представљена је фигура жене, средњоазијске Непретете, чији профил не ружи никакав апарат.

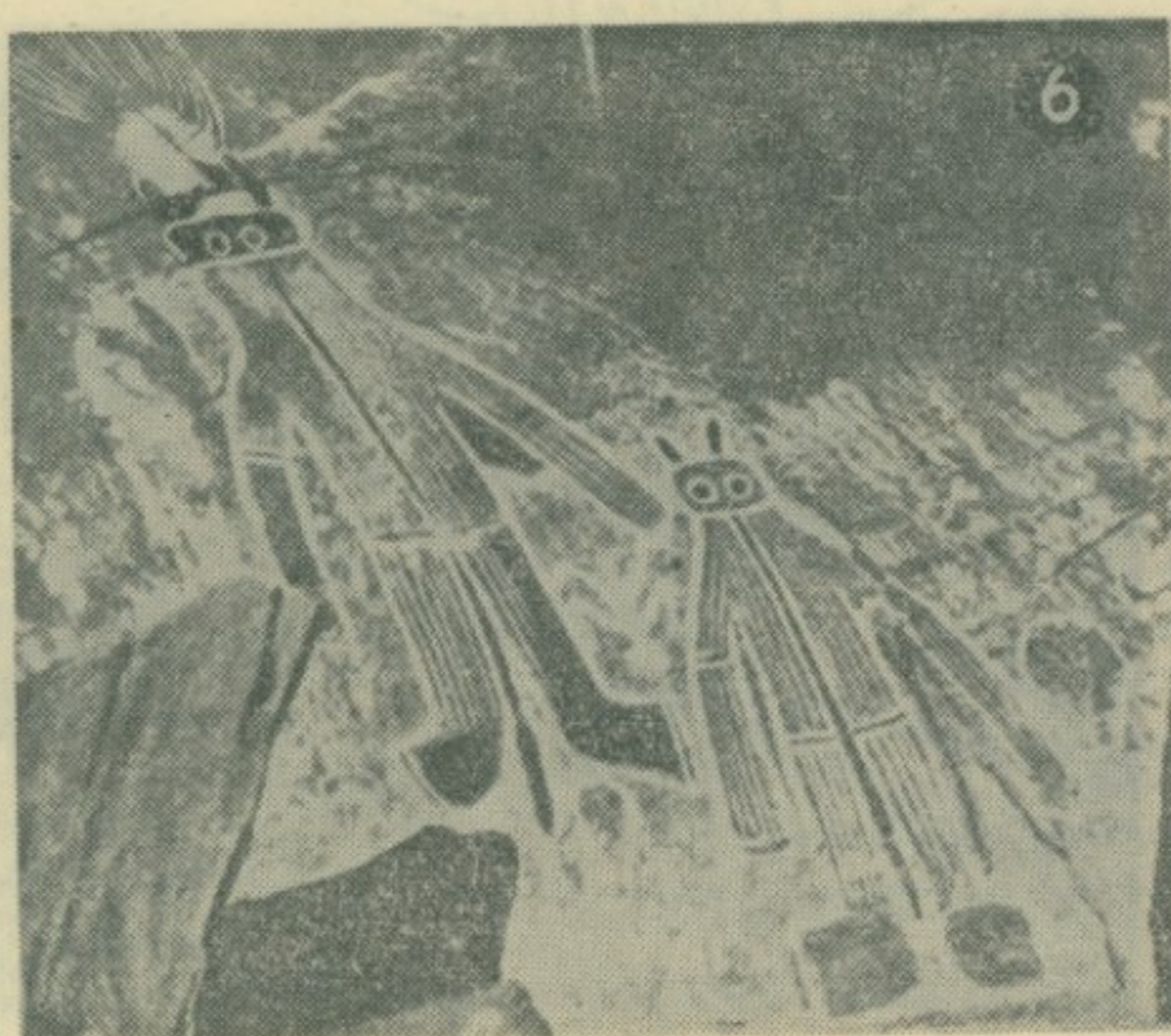
— А шта је ово? — заинтересовао се песник за још једну фотографију (слика 6).

— То је из Аустралије. Снимао камене плоче на којој су аустралијски доморци у древна времена представљали „Синови света“. Занимљиво је да су „Синови света“ одевени у костиме који подсећају на скафандре: на глави имају шлемове на којима се јасно виде мали рогови — можда антене. Треба приметити да таква одећа никад није била у употреби у Северној Аустралији, најтоплијем делу овог континента, где је нађена ова слика.

— Ја бих ипак више волео нешто опипљиво — умешао се у дискусију инжењер.

— Ах, да. Разумем вас. Ево, ово можете и опипати — одговорио му је доцент вадећи из своје торбе неке фигуре и ређајући их по столу.

— А шта је то? — желео је песник да зна.

— Дугу — одговорио је пре зриво археолог. — О њима је све познато.

— Опет морам да вам се супротставим, колега — рече доцент вадећи из џепа неку свеску. — „Ранији становници Јапана називали су се народом Џемон. Не зна се откуда су дошли, каже у својој књизи „Уметност Јапана“ Хуго Манстерберг, професор Токијског универзитета. А Герхард Грот у својој „Предисторији Јапана“ пише да је народ који је стварао статуете „догу“ био под утицајем неке културе са стране. Занимљиво је да су те статуе израђиване у тешко приступачном крају где је утицај азијског континента био слаб. Нико не зна њихову намену и шта оне представљају. Можда оне представљају богове или духове натприродних својстава“.

— Па ето вам објашњења — победоносно ће археолог.

— Да, али какви су то „духови“? Духови с наочарима! И то необичним наочарима!

— Поларизационе наочаре — умеша се инжењер. — Такве употребљавају пилоти на скафандрима за летове на великим висинама (слика 7).

— Још у прошлом веку доктор Шогоре Тубон објаснио је чему су могле да служе такве наочаре — није се предавао археолог.

— Потпуно тачно — сложио се доцент. — Стварно, Шогоре Тубон назвао их је наочарима против сунца које блешти на снегу. Њих од памтивека употребљавају Ескимци. Али, ни до данас није јасно чему би те наочаре служиле у топлој Јапану. Мој пријатељ јапански, професор Матцумура који ми је и поклонио ове статуете, обратио ми је пажњу на још нешто: да је костим надуван. А ево, на овој фигури јасно се разликује и филтер за дисање дат потпуно реалистички.

— Као што видите, елементе тог старог костима не одбацују ни савремени творци опреме за космонауте — одушевио се песник.

— Још нешто о костиму — наставио је доцент. Он се састоји од два дела: тврдог и меког, надуваног. Могућно је да се у рукавима нису покретале само руке, већ и манипулатори. То се исто може казати и за „ноге“. Можда су дошљаци с других планета били неприлагођени за услове на Земљи па су се кретали помоћу механичких помагала стављених у покрет сервомеханизмима. Каква су бића могла да живе и крећу се у оваквим костимима? Ко су она, одакле су? Тешко је одговорити. Очиглед-

но, на Земљи је за њих било сувише светло па су носили заштитне наочаре с прорезом. Значи, њихова планета била је удаљенија од свог извора светлости но што је Земља од свог — Сунца, или је, и то, њихова звезда слабија од нашег Сунца. Ако су се за кретање служили сервомеханизмима, значи да је сила теже на њиховој планети мања но на Земљи. И, најзад, последње: рукави и ногавице су надувани. Значи, атмосфера непознате планете могла је бити гушћа од наше. Не слажете се с мојим закључцима? Онда, наставимо расправу...

ГАЛАМА НАЈЈАЧА У ПАРЛАМЕНТУ

Захваљујући прецизним апаратима за мерење јачине буке, француски стручњаци су израчунали да је бука која влада на главним улицама Париза у подне једнака оној коју производи хор калуђера у опери „Танхојзер“. Само нешто мало је јача бука за време седнице у француском Парламенту приликом изглашавања буџета.

КРИЛАТИ ПРЕСТУПНИК

Недавно је у Валпранцу у Јужној Америци локално друштво за заштиту животиња тужило једног крчмара, илаче бившег морнара, што на шакику држи папагаја који говори „ружне“ речи. У тужби се предлаже суду да одузме власнику папагаја и преда га дому за преваспитање младих преступника.

БОТАНИЧКИ ГЕНЕРАЛШТАБ

У архиви чувеног шведског ботаничара Карла Линеа нађена је после његове смрти необична белешка. Њен наслов је гласио: „Генералштаб Флора“. Испод тога налазио се списак ботаничара-научника из целог света, уређаних према Линеовој оце-

ни њихових радова. У дугачком списку налазио се један „генерал-мајор“, један „пуковник“, 5 „потпуковника“, 4 „мајора“ и так, даље. На врху списка стајало је име „врховног команданта“ — самога Линеа. Велики научник био је неизмерно честољубив,

Уређује: Паја Патак

Ква
Ква

Буквално схватио

Лекар препоручио Шиљу да што више једе свеже воће и то са кором. После неколико дана Шиља му се јави телефоном:

— Драги докторе — придржавао сам се тачно режима који сте ми прописали и све је било у реду док сам јео јабуке, крушке и шљиве. Али, реците ми шта да радим са орасима?

Ситниш

На поштару који је ушао у Шиљино дворите скочио је огроман пас. Уплашени човек је почео да дозива у помоћ. Чувни вику, из куће се појавио Шиља:

— Што вицете толико? Неће вам он ништа!

— Па и то га онда не одвојите од мене — зајаукао је поштар.

— Ма одвојио бих га ја, само не знам како да му приђем?

Стручњак за време

Шиља председава састанку аматера-метеоролога и каже:

— У последње време метеорологија је постигла изванред-

не резултате. Ми можемо на основу ње да предскажемо какво ће време бити за 15 дана, не само код нас него на пример и на Северном полу.

Пошто је завршио са говором, изађе из сале. Међутим, убрзо се врати и рече:

— Има ли ко од вас кирило-брани, напољу пада страинна кирило.

Тото је задовољан

— Ох! Шиљо — каже Бела — ти не знаш како је мој тата задовољан што си ти песник.

— Заиста? А због чега? — Па знаш мој последњи момак кога је тата избацио из куће био је боксер.

По слици се...

Паја Патак купио одело дрве чаје боје. Кад га је први пут обукао, нашао је у џепу чецу дуљичу на којој је писао:

— Молимо вас да нам што пре доставите своју фотографију. Адреса: кројачница пре дузећа Н. Н.

Паја је послао слику и после два дана добио одговор:

„Хвала на пошиљци, хтели смо само да видимо како изгледа особа која је могла да купи онако неукусно одело.“

— Могу да вам покажем и ово — пружио је доцент још једну фотографију (слика 2).

— Јапан? — заинтересовао се песник.

— Древна земља Јамато. С неба се спушта огњено тело на радост људима и на страх „богу зла“. Најзанимљивије на овој слици, израђеној у боји, је то што је на огњеном телу представљен волан или кормиларски точак.

— А где се чува та слика, колико је стара?

— Израђена је почетком нашег миленијума, а копија се чува у уметничкој академији у Хонолулу. Она, очигледно, одражава неко старо предање.

— Истини за вољу треба рећи да је кормиларски точак пронађен тек пре 250 година — умешао се инжењер.

— То још није научни доказ. Шта све фантазија не може да измисли — био је упоран археолог.

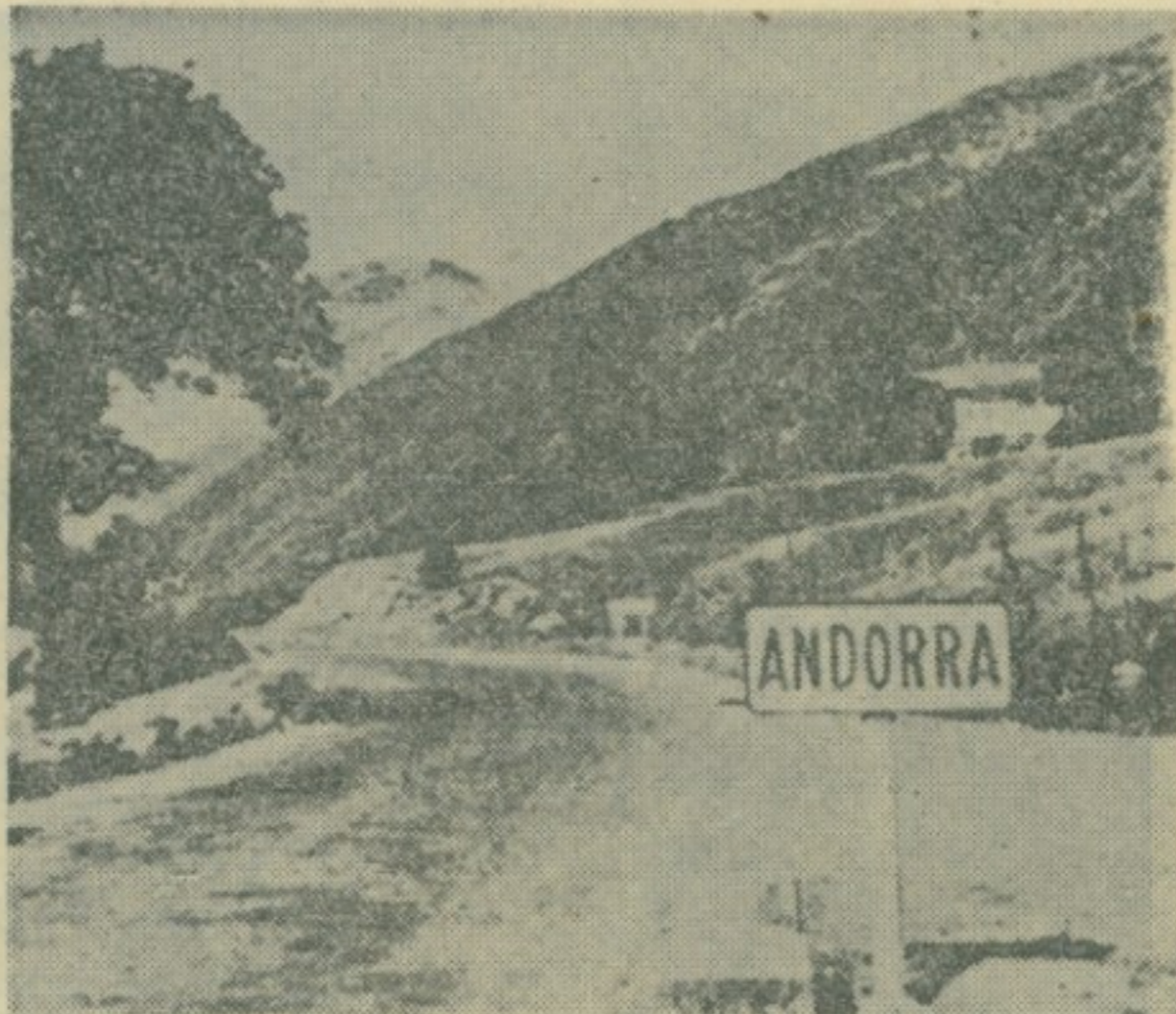
О СВЕМУ И СВАЧЕМУ

Енглески полицајци биће убудуће снабдевени инфрацрвеним наочарима да би лакше могли да виде по мраку и магли.

★ Да би лакше привличили своје мале пацијенте на анестезију, лекари једне дечије болнице у Саутемптону у Енглеској заменили су класичне маске за анестезију медама од крзна.

★ У Шведској, која се налази под снегом више од пола године, стручњаци су конструисали специјалне кровове који могу да се надувају, не прокишњавају, не могу да се упале а намењени су тениским игралиштима и базенима за купање за време хладних дана.

★ Ускоро ће се у Француској појавити за расејане аутомобилисте виндјакне чији ће затварачи у исто време бити и кључеви од кола.

ГРАНИЦА АНДОРЕ ПРЕМА ШПАНИЈИ.

Живописна група људи у необичним оделима привукла је пажњу пролазника. Изишли су из аутомобила у улици Фобур Сен-Оноре, пред самим улазом у Јелисејску палату. Официр републиканске гарде стао је мирно, а необично одевени људи упутили су се парадном улазу где их је сачекао вратар с округлом медаљом на грудима окаченом о позлаћен ланац. Шкољаци су фотографски апарати, зујале кинокамере: новинари су били на својим местима.

Човек на челу групе имао је на себи до земље дугачак огртач од црног баршуна и дворогои шешир са златним ширитом и златним грбом. Његови пратиоци такође су имали црне огртаче од баршуна, само су њихови шешири били тророги и без украса. На самом улазу у палату сачекао их је један истакнут чиновник са пратњом.

Измењали су поздраве а затим је човек у дворогои шеширу узео из руке једног од својих пратилаца кожноу мапу и предао је службени-

МАЛА КЋИ КАРЛА ВЕЛИКОГ

У мапи се налазио чек испуњен на једну угледну париску банку, прецртан у горњем левом углу двома паралелним линијама. У углу је била исписана свота: 960 франка.

Човек у дворогом шеширу знао је да тим чином нарушава вековну традицију. У сефу његове собе у отменом париском хотелу лежала је тешка кожна врећа, коју је донео са собом у Париз, набијена новим францима. 960 франка у звечећој монети. Толико износи данак који од владе његове земље — треба у име Генералног савета — да преда поглавару државе кнезу-суверену у његовој резиденцији — Јелисејској палати. Већ седам векова, једном у две године, његова земља плаћа тај данак своје кнезу. И Генерални савет је желео да данак буде уручен у звечећој монети — као што су то чинили његови дедови и прадедови према седмове-

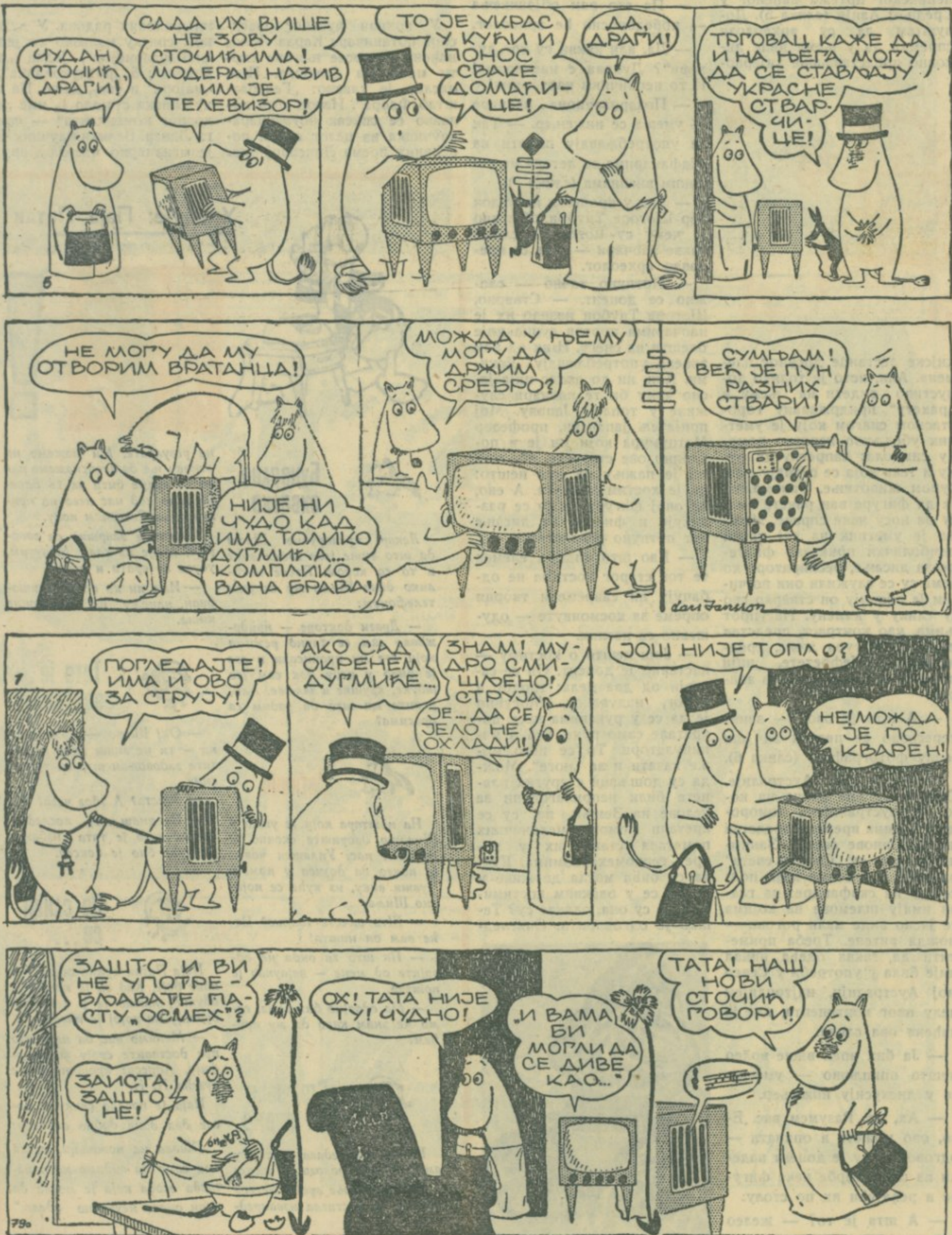
ковној традицији која је одређивала и његову висину: 960 франка, прецртан у горњем левом углу двома паралелним линијама. У углу је била исписана свота: 960 франка.

не називају другачије до „Једина кћерка Карла Великог“. Лингвисти тврде да реч „Андора“ буквално значи „највише гвожђе“ — гвожђе на највећој висини. За наслага гвоздене руде у овој земљи која лежи високо у планинама, знало се од најдавнијих времена. То је и један од разлога због којег је мала територија од 464 квадратна километра дуж обала реке Валира дуго била јабука раздора између Шпаније и Француске. Године 1278. Роже-Бернар III, господар грофовије Фуа која се налазила на француској страни Пиринеја, и Пјер де Кастроно, епископ каталонске провинције са седиштем у граду Сеу де Урела потпи-

ПОЛОВИНА УКУПНИХ ПОЛИЦИЈСКИХ СНАГА АНДОРЕ

МУМИН И ТВ

„КАСА ДЕ ЛАС ВАЛЕ“ — СЕДИШТЕ ВЛАДЕ

ралног савета и ове године намеравају да се држе традиције и данак донесу у врећи, опорно и дипломатски су настојали да врећу замени — чек.

— Опустите — с правом ће приметити читаоци — али свима је познато да је Јелисејска палата званична резиденција председника Француске Републике. Шта ту има да тражи некакав кнез?

Ипак... Председник Републике истовремено је и поглавар једне друге европске државе — једне кнежевине. У њему, председнику Француске Републике и кнезу-суверену сваке две године уручује се данак о којем смо причали.

Знате ли о којој је држави реч? Можда ће вам ових неколико питања помоћи да нађете тачан одговор.

— У којој европској земљи не постоји војна обавеза и чији поданици никад нису носили војну униформу?

— Која земља у Европи већ осам векова није видела на својој територији туђе војнике?

— У којој су западноевропској земљи шуме, пасишта, реке и језера све до данас остали колективна својина?

— У којој европској земљи не постоје писани закони и сви се правни односи заснивају искључиво на народним обичајима?

Погодили сте. Та држава је Андора.

Андорско народно предање прича о походу Карла Великог у овој планинској земљи и његовим биткама са Сарацинима. Веома мелодична национална химна Андоре почиње речима: „Карло, отац мој, од Арабљана изабавио је мене“. И у легендама Андору

сали су „пареж“ — документ о признању узајамних права на Андору. Тако је „кћерка Карла Великог“ добила од једног два кнеза с једнаким правима. И обојици је морала да плаћа данак; у парне године епископу Ургелском, а у непарне — грофу Фуа. Епископ је по договору имао још и право на данак у природи: туце котурова сира, туце копуна, туце јаребица и шест несусених шунки.

Прошли су векови. Право на грофовију Фуа прешло је на наварског краља Анрија који је касније постао Анри IV, краљ Француске. Тако је поглавар француске државе постао и кнез Андоре наредо са шпанским епископом.

Захваљујући баш том вековном ривалству између Француске и Италије око граничних области у Пиринејима, андорски народ успео је да сачува своју слободу, своју културу и своје традиције.

★

Андором управља Генерални савет који је истовремено и народна скупштина. Двадесет четири генерална саветника бирају се сваке четири године непосредним гласањем. У свечаној сали Генералног савета и данас се налази бронзано звоно које позива саветнике на састанке. Поред сале је и кухиња с огромним камином. Јер, некада је саветницима било забрањено да за све време заседања савета напуштају „Дом долине“ — како се назива зграда у којој су смештени и савет и скупштина и влада.

Генерални савет бира извршну власт у земљи: главног синдика и његовог заменика. Главни синдик носи титулу „високопоштованог“.

Гуска код фризера

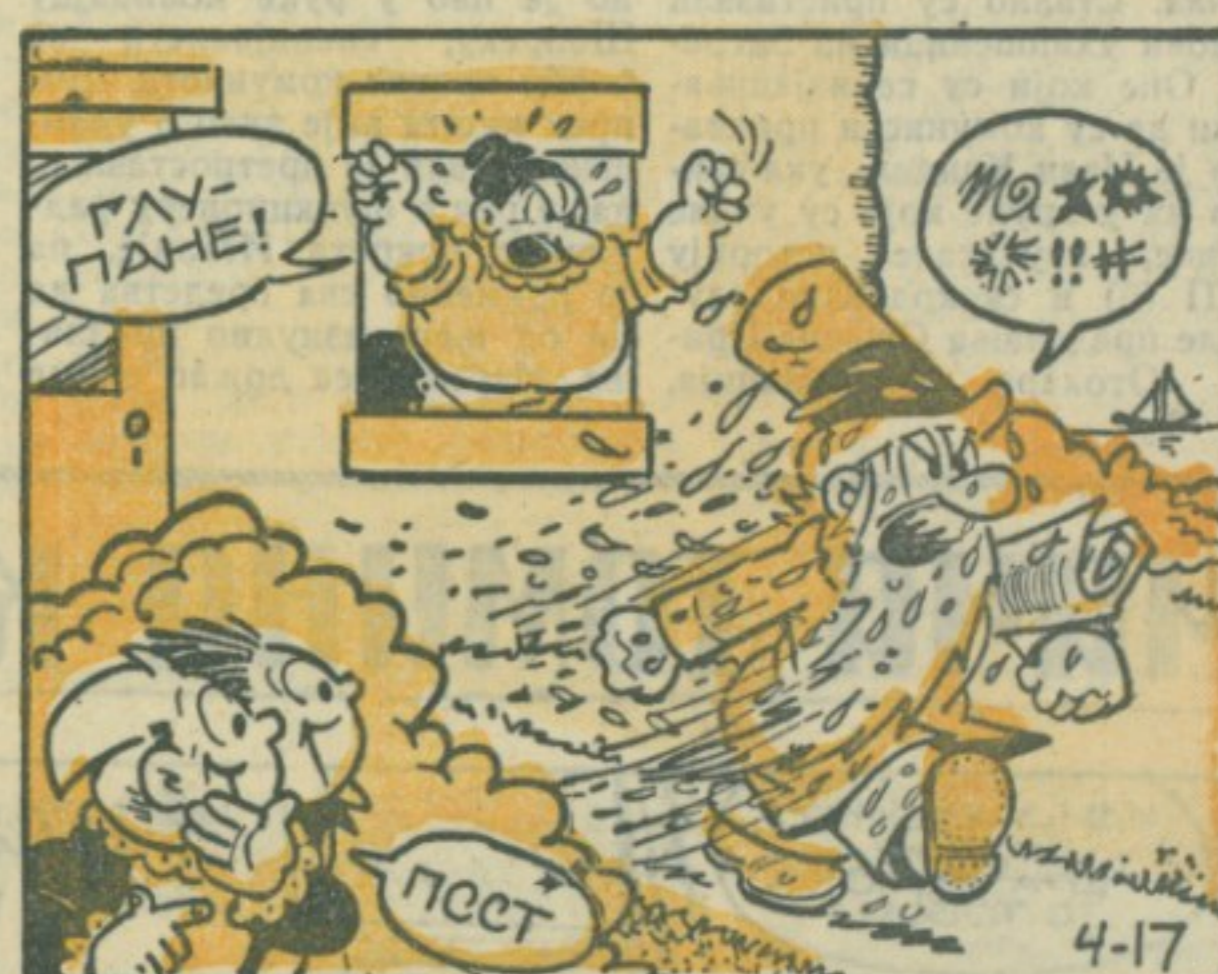
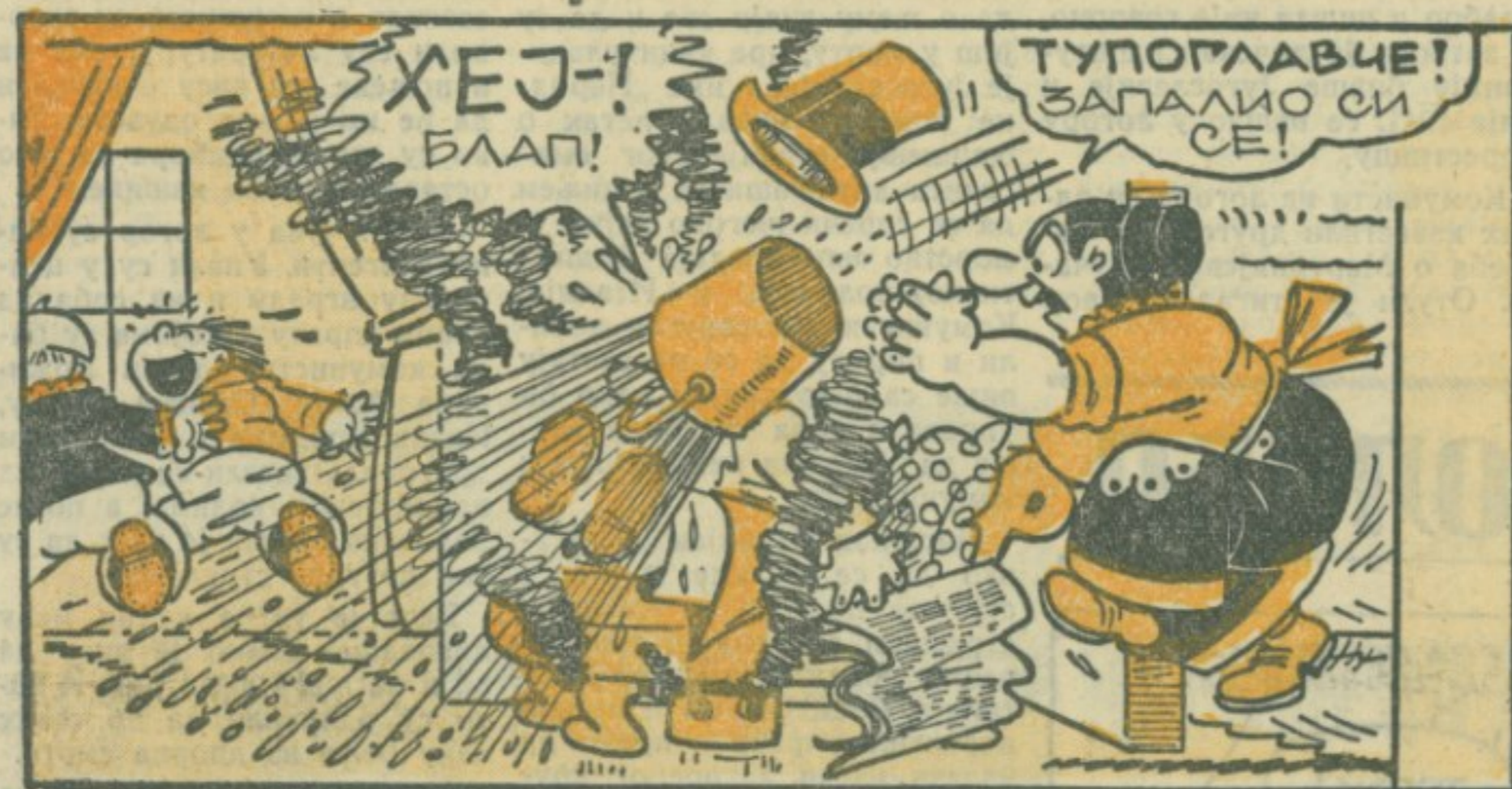
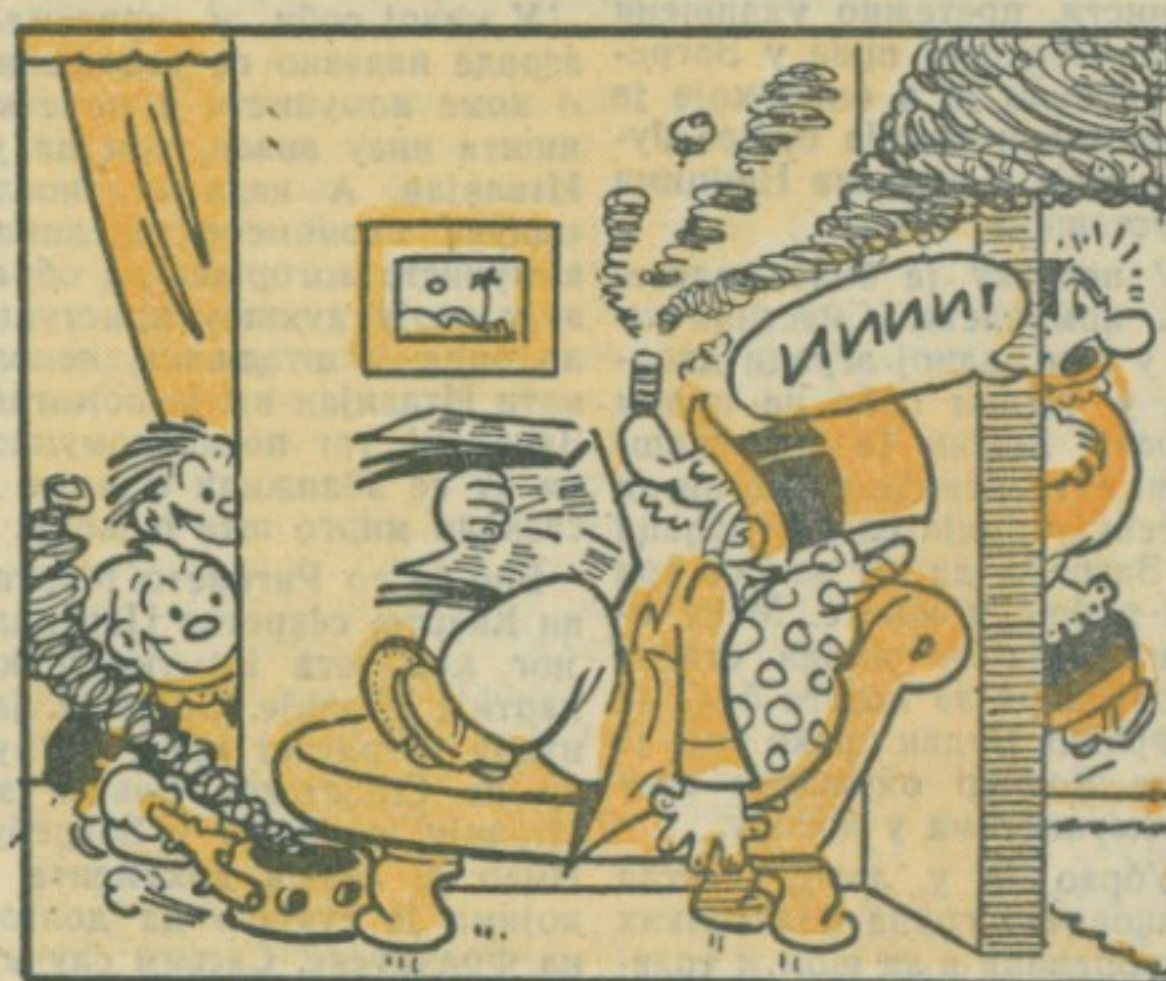
Гуска на нашој слици изгледа да веома задовољна док седи испод хаубе и суши своје перје. Њен „газда“, ученик из Елингга у Есексу, који седи по ред ње такође изгледа задовољан што ће његова љубимица лепо изгледати на предстојећој изложби птица.

ГРЕШКА ОД ЈЕДНОГ И ПО ВЕКА

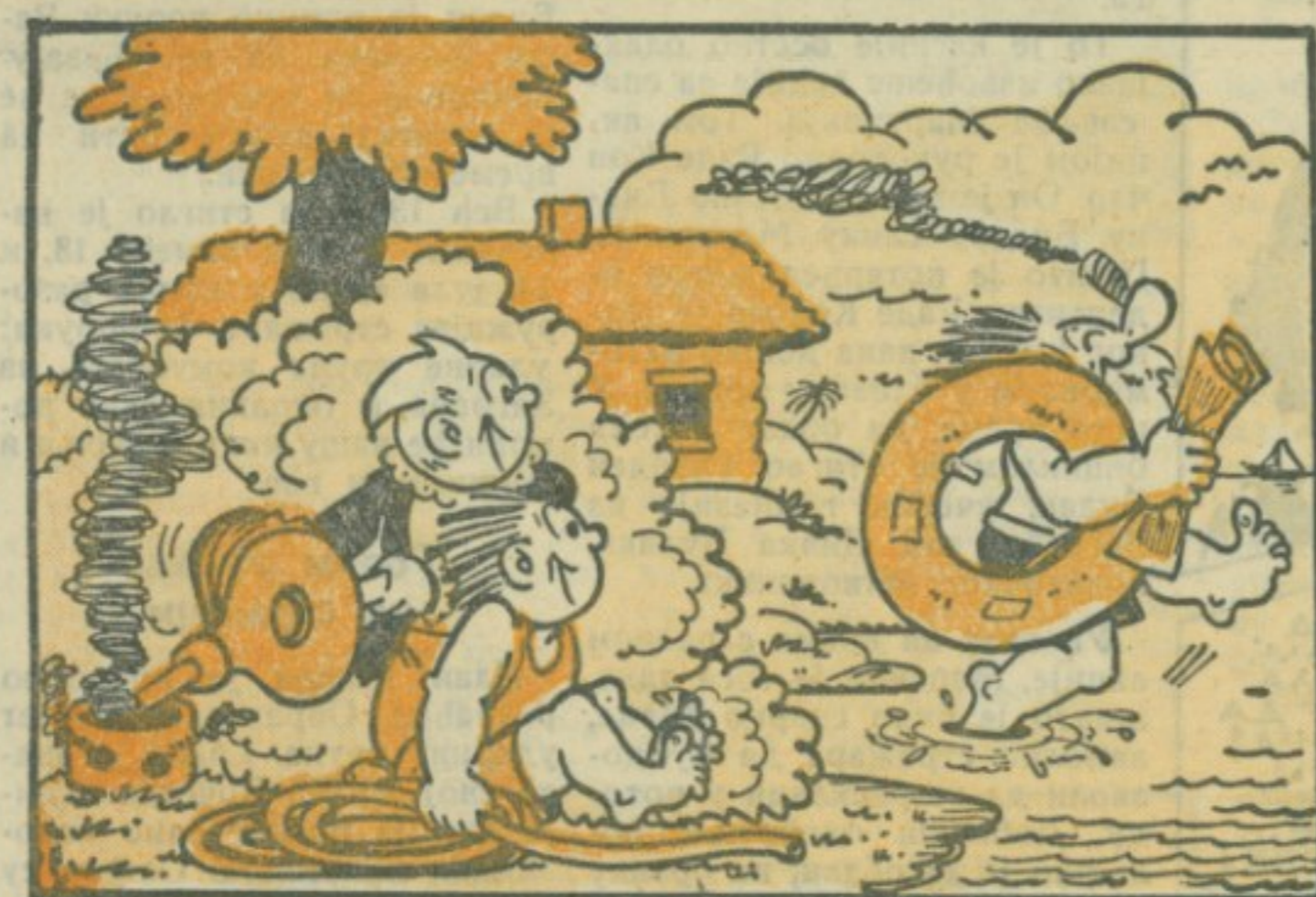
Француски историчар Андре Кастело толико је био заокупљен припремама за своју нову књигу о Наполеону да је на новчану упутницу којом је требало да исплати неки рачун написао датум: 11. децембар 1807. Француска пошта вратила му је упутницу са образложењем: „Пошто је од датума на формулару протекло више од два месеца не можемо извршити ваш налог.“

СТРУЧЊАК

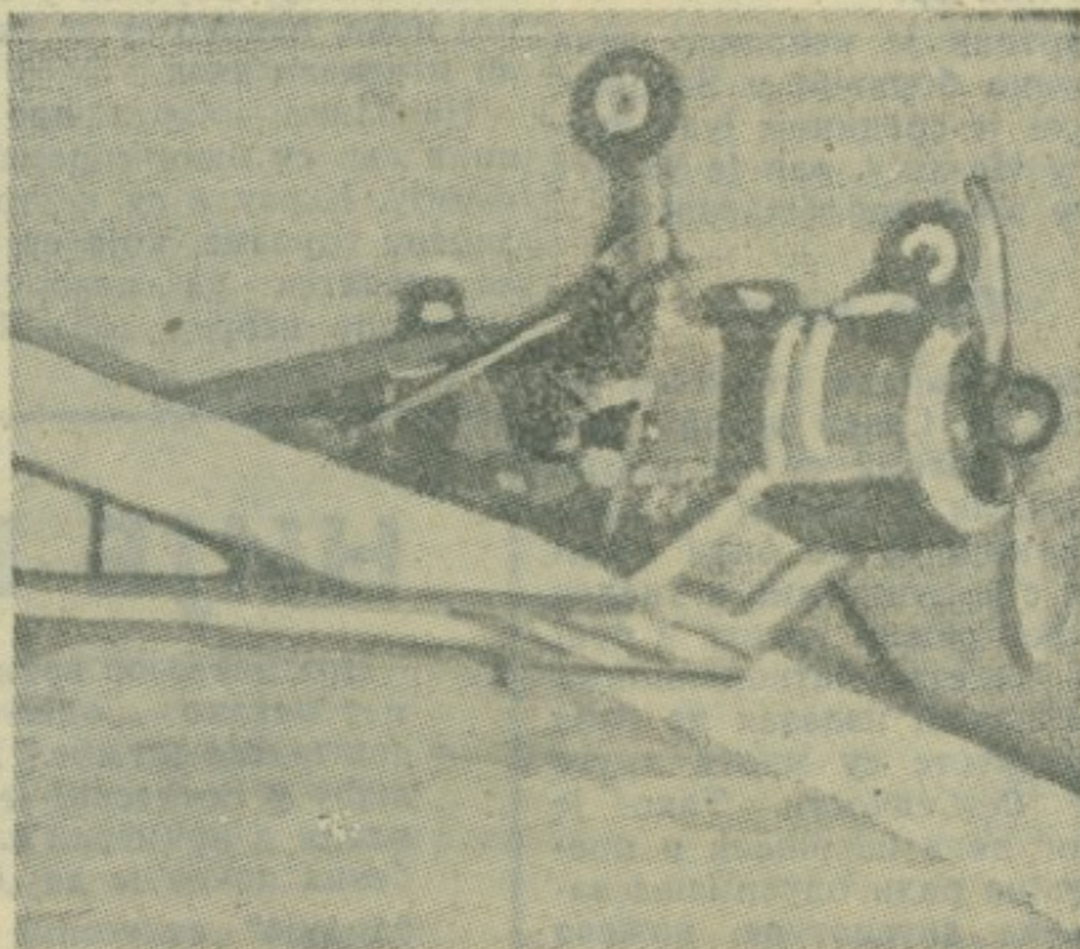
Јапански стручњак за тешке касе Мати Кинока управо је објашњавао будућем клицу устројство великог сефа, потпуно сигурног против пљачке, када се каса изненада затворила и „депоновала“ стручњака међу своје дебеле челичне зидове. Касу нико није могао да отвори па су из радње морали да зову полицију и да је замоле да им из затвора пошаље најискснијег објача касе. Затвореник је брзо обавио посао, ослободио Кинока и — вратио се у затвор.

АКРОБАТИ ПО НУЖДИ

Становници једног предграђа Беча нису поверовали својим очима када су видели како из кабине малог спорског авиона, који је летео на висини од неколико стотина метара, излази човек и по шасији пузи према тоčku. Нешто се озбиљно морало догодити, јер ко би се иначе одлучио на тако опасан подухват.

Неколико минута после узлетања авиона, у којем су се налазила два падобранца који су се spremали за падобранско првенство Аустрије, пилот је погледао према левој шасији и на свој ужас спазио да се точак разлабавио и да га држи само један завртањ. Сле-

тети са авионом таквог типа без једног точка крајње је опасно. Пилот се обратио својим путницима и саопштио им непријатну новост. Њима, међутим, није претила никаква опасност пошто су они у сваком случају намеравали да скачу падобраном. Али, пилот није имао падобран. Размотривши положај, путници и пилот одлучили су да причврсте точак. Један од падобранаца изишао је из авиона и, ухвативши се рукама за подупирач крила, лагано је стао да пузи према тоčku. И ево, већ је објачао точак. Његов друг додао му је велик француски кључ. Али, није лако причврстити завртење наслепо, ослањајући се са-

мо на чуло пипања: под њим је бездан од неколико стотина метара а у глави се све врти од погледа на куће, путеве и дрвеће који промичу доле на земљи. Уз то, супротни ветар стално потреса разлабављени точак.

Али, падобрански тренинг учинио је своје. Самосавлађивање, привикнутост на опасност помогли су падобранцу да причврсти све завртење и оспособи точак. Сад се већ могло мислити на повратак на земљу. Један падобранец полетео је с точка, други са крила. После неколико тренутака и пилот је срећно атеририо на бечки аеродром.

Такав не постоји

Недавно је у Пасадени у Калифорнији одржано такмичење за возаче аутомобила. Прву награду у знатном износу требало је да добије најобазривији, највештији, најчувствивији и најсналажљивији возач. Мада је такмичење трајало читав месец, комисија није успела да пронађе ниједног возача који би поседовао сва ова својства.

Запис о подвигу комуниста који су у ноћи између 13. и 14. јула 1941. године голоруки разоружали логорску стражу, отворили спољна врата и тако омогућили бекство стотини и једанаест политичких затвореника из Керестинца код Загреба. Међутим, због слабо организованог прихвата споља готово сви су убрзо похватани и побијени.

ЈУРИШ ИЗ ДВОРЦА СМРТИ

Дворац некадашњег бана Михајловића, на око 25 километара од Загреба према Самобору, претворен је у пролеће 1941. године, после капитулације бивше Југославије, у концентрациони логор. Први затвореници новог логора Керестинца били су комунисти, претежно ухапшени маја четрдесет прве у Загребу, а било је и оних које је ухапсила полиција бивше Југославије и предала Немцима и усташама.

У почетку је било педесетак комуниста. Сместили су их у централној згради дворца, у четири собе на првом спрату. Режим је био сношљив: затворенике су могли да посеђују пријатељи и рођаци из Загреба, да им доносе храну, рубље и књиге. Међу онима који су имали сталне пропуснице за посету била је и Франца Будак преко које је Раде Кончар одржавао везу с комунистима у логору.

Убрзо је у логор стигла винковачка група политичких затвореника а за њом и травничка. Стално су пристизали и нови ухапшеници из Загреба. Оне који су се изјашњавали да су комунисти прихватио је Иван Кридељ, укључивао их у групе које су училе језике, изучавале историју СКП (б) и свакодневно слушале предавања Огњена Прице, Отохара Кершованија,

Божидара Ације и других истакнутих комуниста. Услов за улазак у ове групе био је да новодошлог познаје бар неко од староседелца.

Усамљеник из приземне собе

У малој соби у приземљу зграде налазио се усамљеник о коме комунисти у почетку ништа нису знали, сем да је Италијан. А када се, после одлуке економске заједнице комуниста логораша да образују своју кухињу приступило зидању штедњака, непознати Италијан им је помогао. За време тог посла комунисти су се зближили с њиме и сазнали много шта о њему.

Био је то Риголето Мартини Кварто, секретар Централног комитета Комунистичке партије Италије. Он је 12. јануара четрдесет прве, на путу из Совјетског Савеза за Италију, ухапшен у Загребу. Имао је лажна документа у којима је стајало да долази из Француске. Сасвим случајно је пао у руке полицијци Шопреку, специјалисти за борбу против комуниста. Шопреку ништа није знао о ухапшенику али је претпостављао да је реч о функционеру радничког покрета Италије, па је применио сва средства да би од њега изнудио признање. Мартини се држао веома

храбро и ништа није говорио. У затвору је дочекао капитулацију бивше Југославије и маја 1941. се нашао у логору Керестинцу.

Комунисти из логора су одмах известили другове из Загреба о Мартинијевом случају. Отуда је стигао одговор

да о њему знају све и да су још у марту, пре капитулације Југославије, у име „Народне помоћи“ издали летак о хапшењу италијанског емигранта антифашисте с циљем да се спречи његово тајно уморство или предаја фашистичкој полицији у Италији. Комунисти у логору су добили и поруку да се не састају више са Мартинијем како би управа логора стекла уверење да Мартини нема ништа с комунистима.

сазнало и комунисти су склонили сву литературу, али не и ножеве јер нису очекивали да ће им и њих одузети. Тако су им од прибора за јело остављали само кашике.

Осмог јула у логор су бацили агенти. Упали су у централну зграду и из соба на првом спрату у којима су били комунисти одвели Божидара Ацију, Огњена Прицу, Ивана Кридеља и још седам другова. Одвели су их некуд полицијским колима, а после два дана стигла је вест да су они другови стрељани.

група је свој посао овако обавила:

Милан Радић је стао иза врата, а Јарослав Хвала позвао стражара рекавши тихо да је једном другу позлило. „Слепо прево... умире... доктора“ — додао је шапато. Стражар је неодлучно и обазриво протурео главу кроз врата питајући коме је то позлило. Тог тренутка Хвала га је дограбио и увукао у собу, а Басић му је бацио на главу ћебе. Стражар је стигао да крикне. Одјекнуо је и пуцањ. Опалио је метак који је био у цеви његове пушке. Срећом, није погодио никога.

Стражари испред осталих соба разоружани су на сличан начин, а они споља су припуцали. Чувши пуцњаву командир страже је онако у кошуљи излетео из собе и почео да виче. На њега се одједном бацио Звонимир Комарица, зграбио га за врат и стао давити. У одлучном тренутку Звонимиру је притекао у помоћ Влада Витасовић. Савладали су командира, везали га и наредили му да позове на предају стражаре који су спавали. Али кад је командир то учинио, они су били већ разоружани.

Група која је имала задатак да ухвати заповедника логора, нашла је празну собу. Заповедник је у време почетка напада шетао парком. На прве пуцње он је споредним степеницама потрчао у зграду с пиштољем у руци. Пре него што је стигао да употреби оружје, Петро Божић га је оборно залпењеном пушком.

Све се завршило за три дана. Комунисти су, голим рукама разоружали читаву логорску стражу изгубивши при том једног друга — Перу Коросића. Погодило га је зрно које је су испалили спољни стражари. Рана је била смртоносна и он је убрзо издахнуо.

ЧИЧА ТОМИНА КОЛИБА

ИДИ У КУХИЊУ! ВИДЕЋУ ШТА ЊЕМО С ТОБОМ!

АЛИ ЈЕ И ЕВА ПОТРИЧАЛА ЗА МАЛОМ ЦРНКИЊОМ.

ТОПСИ!

ЗАШТО СИ ТАКВА, ТОПСИ? ТИ, ЗНАМИ, НИКОГ НЕ ВОЛИШ?

НИКАД НИСАМ ИМАЛА НИКОГ ДА ВОЛИМ ШЕКЕР, КОЛАЧЕ... ТО ЈЕ СВЕ!

ЕВА МЕ ЗАНИМА ШТА ЊЕ ЕВА ДА УРАДИ...

ИСТИНА ЈЕ ДА НИ СИ БИЛА ПОРЕД МАЖКЕ И ОЦА, ТОПСИ! АЛИ, ИПАК БИ МОГЛА ДА ПОКУШАШ...

МА ШТА УЧИНИЛА, УВЕК ЊУ ОСТАТИ ЦРНКИЊА КОЈУ НИКО НЕ ВОЛИ!

ЗНАМ ЈА! МИС ОБЕЛИЖА МЕ НЕ ТУЧЕ... АЛИ ОНА БИ ПРЕ ДОДИРНУЛА КРАСТАВУ ЖАБУ КО МЕНЕ! ЦРНКЕ НИКО НЕ ВОЛИ И ЦРНКЕ НЕ МОГУ НИКОГ ДА ВОЛЕ!

ШТА ГОВОРИШ? ЗАШТО ТЕ НЕ ВИДЕМО ВОЛЕЛИ!

Голим рукама на стражаре

План напада је подробно разрађен. Образовано је пет ударних група. Свака је знала свој посао. Почетак акције био је познат само неколицини комуниста. Остали су и те ноћи, као и обично, легли око 21 час. Сат касније Будак је кренуо од једног до другог и свакоме саопштио задатак и време за напад. На сан нико више није могао ни мислити. Појединци су се обљачили да би кад дође време били спремни. У страху да не наиђе стражар и примети како спавају обучени у спарној ноћи, наново су се скидали и чекали знак.

Неколико минута пре поноћи сви су били спремни за акцију. Карауле су најпре ударене групама, које су имале задатак да разоружају стражаре испред соба. Прва

Прве жртве

После напада Немачке на Совјетски Савез услови живота у логору су се осетно погоршали. Смењени су стражари који су се били зближили с комунистима и уведен је строг режим посета и предаја пакета. Затвореницима је забрањен излазак из соба и предузете су многе друге мере безбедности. Тако је једног дана извршена и преметачина ради одузимања забрањене литературе, ножева и других средстава за борбу. За преметачину се на време

Трагични сусрети

Разоружане стражаре су затворили у подрум и окупали се у дворишту. На окупу је било више од стотину затвореника. Спољна врата су била још затворена. Нису знали шта је са спољним стражарима ни са друговима који су требали споља да им помогну и сачекају их.

Време је брзо одмицало. Напослетку су отворили врата и покупили плен — 14 пушака, три митраљеза, неколико пиштоља и бомби, — кренули у слободу. Без помоћи другова споља који због слабе организације и неодлучности нису извршили задатак.

Не знајући куда да иду и шта да раде ослобођени затвореници су одлучили да крену према Загребу с намером да се прикрију у шумарцима крај Саве док не добију нове директиве.

Није му лако

Пре извесног времена персонално одељење поштајске службе у Кардифу у Енглеској један млади и примеран службеник почео је да „бом бардује“ захтевима за премештај. Разлог: он је једини мушкарац поред сто службеница у филијали и ова околност почела је на њега да делује депресивно!

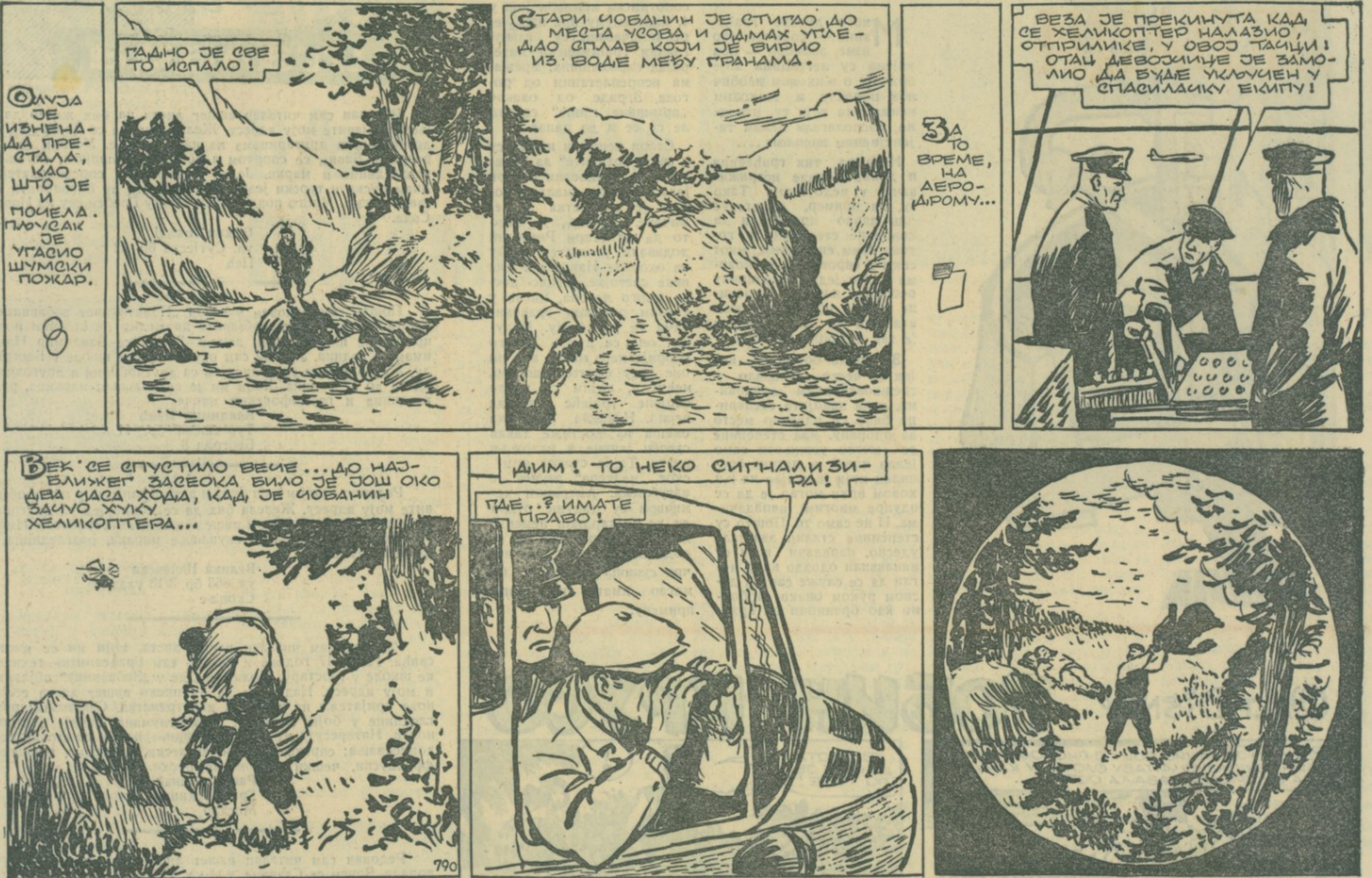
Упознат на време с планом акције, Мартини је тога дана, пошто је било спарно време, замолио стражара да му дозволи да се расхлади у потоку. Добивши одобрење, пожурио је ка обали, на брзину је, онако у ходу, збацио са себе одећу и загазио у поток. Лагано се приближавао супротној обали. Онда је нагло скочио у шипраже. Тамо га је чекао Гвозден с одећом која је одговарала његовом расту. Пошто се на брзину обуквао заједно са дечаком је пожурио тамо где их је чекао Раде Кончар.

Мартини је неколико дана илегално боравио у Загребу, а онда је средином јула кренуо у Италију, али је уз пут пао у руке карабинијерима.

Уз пут се колона у помрчини одвојила. Прва већа група се предвече око 19 часова изненада сукобила са непријатељем. У тешкој неравноправној борби пало је осам комуниста а дванаест их је ухаћено. Другу мању групу је нешто раније, око 14 часова, непријатељ исто тако изненада напао код села Обрежа. И у том окршају је пало више другова.

Преживели су се појединачно спасавали како је ко знао. Њих шеснаесторица су после много неприлика, стигли у Загреб. Већина се одмах придружила партизанским групама и одредима на територији Хрватске.

ДОЖИВЉАЈИ У БРАДИМА ЦРТА И ПИШЕ Ђ.ЛОБАЧЕВ

Max ВИКТОР ЧОКАЛТЕА

ПОЗИВУ НАШЕГ САРАДНИКА ДА ЗА „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ ИСПРИЧА УКРАТКО СВОЈУ ШАХОВСКУ КАРИЈЕРУ ВИКТОР ЧОКАЛТЕА СЕ ВЕОМА ЉУБАЗНО ОДАЗВАО. ЧЛАНАК КОЈИ ДОНОСИМО НАПИСАН ЈЕ НА ОСНОВУ ТОГ РАЗГОВОРА.

Велемајсторској гарди Светске шаховске федерације недавно се придружио још један члан, румунски интернационални мајстор Чокалтеа, који је на турниру у Циновецу испунио прописану норму за титулу велемајстора. Рођен је 16. јануара 1932. године у Букурешту где је научно да игра шах кад му је било 14 година. Учитељ му је био ујак кога је често са мајком посећивао; док је она разговарала с укућанима Виктор је нетрпељиво слушао прве шаховске лекције. Доласци су били све чешићи и после четири месеца ученик је почео да побеђује учитеља. Виктор је био одличан ђак а учествовање на школским шаховским такмичењима причинјавало му је велико задовољство и радост. На њима је освојио четврту, трећу и 1948. године — другу категорију. Прву категорију и титулу мајсторског кандидата стекао је на такмичењима која је организовала Румунска шаховска федерација. Мајсторски кандидат постао је 1950. године, следеће године члан јуниорске екипе државе за меч с одговарајућом екипом Бугарске и учесник у квалификационим такмичењима за првенство државе. Као мајсторски кандидат први пут учествује на првенству државе 1952. године, осваја титулу мајстора и првака државе. На турниру је поделио 1—2. место са др Тројан-

пак је Чокалтеа на крају дошао до овог потписа. У полуфиналном сусрету играо је на првој табли против Фишера и изгубио, овај је морао да се потпише али на формулару. Размишљао је: да ли да настави трагање за аутограмом младог велемајстора или да од тога одустане. Дошле су финалне борбе и опет сусрет с екипом Сједињених Америчких Држава. Капитен румунске екипе био је у недоумици кога да постави на прву таблу против Фишера. Чокалтеа је желео да поново игра и избори се за победу. Као да се љутио на Фишера који је одбио да му се потпише и који победивши није хтео да анализира партију. Сад је као бели Чокалтеа играо добро, надиграо Фишера и забележио победу. Пошто су формулари потписани, желео је да оде на ручак, мало се одмори и поново дође у дворану на важан на статак партије са Борисом Спаским. Међутим сад је Фишер желео да заједно анализирају и стално му је давао знак да остане... Анализа је завршена и пре него су се растали Чокалтеа је учинио покрет ружком да узме књижицу с аутограмима. Тренутак-два он се двоумио: једном сам одбијем, размишљао је Чокалтеа, тада га нисам победио, у овом часу је сам победник. А Фишер не воли своје победнике... И место одређено за Фишера и овог пута остало је празно. На банкету, приређеном у част завршетка Олимпијаде Чокалтеа је пришао капитену америчке екипе Херсту, човеку који је финансирао долазак у Бугарску и платио хонорар за игру Фишеру и другим члановима екипе. Он је љубазно узео књижицу и предао Фишеру који није могао да

одбије свог капитена, али му се по изразу лица видело да нежељо даје свој једини аутограм.

Година 1965. На Хавани се одвија велики међународни турнир на коме игра и Фишер али — из Њујорка. Потези путују 1350 миља, сваки учесник док игра са Фишером има секунданта који прима и предаје потезе, то све траје дво-струко више него када се партија игра у Хавани. Чокалтеа је опет бели и против „невидљивог“ Фишера стоји боље, освојио је квалитет, али није био расположен за даљу игру. Понуда за реми отпловала је у Њујорк. Са осећањем олакшања очекивао је прихватање понуде и одлазак на одмор. Одговор је преко очекивања стигао брзо — понуда је одбијена. Опет дилема: да ли је Фишер нешто смислио што ја нисам видео, можда је љут због оне победе у Варни или аутограма... После пола часа стиже телеграм од Фишера са понудом ремија и позивом за телефонски разговор! Оба предлога су прихваћена и до разговара је одмах дошло. Фишер се извињавао што је одбио понуду ремија и био за наставак партије, али је дао објашњење: имао је уговор са једном телевизијском компанијом која је за своје гледаоце вршила пренос баш оног дела партије кад је понуда учињена. — Да сам прихватио реми те телевизијски гледаоци не би видели ток партије, а ја бих остао без уговорене накнаде — завршио је Фишер.

Година 1961. На међународном турниру у Букурешту Чокалтеа је освојио треће место после ремија у последњем колу са победником турнира совјетским велемајстором Штајном. Било је то узбудљиво коло јер је Билек у случају победе могао да стигне Штајна под условом да овај изгуби последњу партију. Штајн је добро играо и стратегијски имао добијену позицију у часу када је понудио реми. Чокалтеа није остало ништа друго до да реми прихвати и

изненађено упита велемајстора: „Зашто нисте играли до победе?“ Овај му је одговорио: — Било је то на првенству Украјине. У последњем колу играо сам са мајстором Банником. Мени је био довољни реми за прво, а њему за друго место. Партија се мирно развијала и Банник, ми је без аспирација на деобу првог места, понудио реми. Ја сам одбио понуду и тврдоглаво заиграо на победу коју је однео — Банник. Прво место, на коме сам већ седео било је заувек изгубљено...

Од многобројних симултанки које је одиграо Чокалтеа је издвојио две. Једном приликом играо је симултанку са новинарима које је предводио уредник, љубитељ шаха и организатор сусрета. Ако буде поражен сигурно ће бити повод за многе шале, па је један новинар замолио госта — да с уредником ремизира — за остале није важно. Симултанка је почела, а новинар је стајао изнад овог уредника као стална опомена мајстору. Тако је било све док није закључен реми коме је новинар двоструко узумовао: уреднику је говорио потезе кад је мајстор био далеко.

Библиотека Виктора Чокалтеа садржи 300 шаховских књига, међу њима је најдрагоценија „Моје најбоље партије“ првака света Аљехина са предговором велемајстора др Тартаковера. Ту књигу поклонили су са почетом Аљехин Тартаковеру, а он француском мајстору Бирштајну 1954. године. Годину дана касније у Букурешту је текао меч екипа Француске и Румуније, размешљани су поклонили и у руке Чокалтеа је дошла књига посвећених корица са стваралаштвом великом Аљехина. Сада је то најдрагоценија књига његове библиотеке.

СТЕПЕНИШТЕ И ДЕВАЦИ

Многе древне грађевине — храмови, тврђаве, замкови — обавијени су легендама које причају о њиховом необичном пореклу и њиховим неимарима који су, наводно, располагали неким тајанственим знањима...

Неке од тих грађевина и данас доводе истраживаче у недоумицу. Тако су, на пример, архитекте још давно приметили да спиралне степенице у готово свим енглеским, шкотским и европским замковима имају једну заједничку особину: њихове степенице воде у правцу кретања казаљки на сату. Разлог је тек недавно откривен.

За време борби, до којих је често долазило у средњовековним замковима, уске завојите степенице биле су идеално место за одбрану. Уза степенице се могао успињати само један човек и ратник-бранилац који је стајао на њиховом врху могао је да се одупре многим нападачима. И не само то. Пошто су степенице стално завијале удесно, нападачи који су наилазили одоздо нису могли да се служе својом десном руком онако слободно као браниоци на врху.

Археолошка ископавања су показала да су још древни градитељи познавали тајну појачавања грађевина — арматуром. Месопотамски неимари још у 4. миленијуму пре наше ере појачавали су глину, главни грађевински материјал сиромашних, мрежама испрелетаним од рогоза. Зграде од овакве „армиране глине“ сачуване су се и до данас.

Стари неимари имали су и своје „рецепте“ за прављење грађевинских материјала. Римски „мастер“ остао је загонетка за хемичаре. Познато је само то да су стари Римљани додавали у малтер глину из околне Напуља и још неке састојке. Данас после много векова, цигле у старим римским грађевинама се распадају. Додуше, оне се дробе много опорије него наше, али ни оне нису вечите. Раствор, међутим, којим су цигле спојене трајаће изгледа вечно. Никаква цементна смеша не достиже такав степен јачине и издржљивости. Тајна старог римског „малтера“ заувек је изгубљена. Амерички хемичари су додуше открили да се тврдина цемента може повећати ако му се дода шећер, али овај начин сувише је скуп да би могао имати практичну примену.

Тисма читалаца

Редован сам читалац вашег листа па бих желео да у њему објавим моју адресу. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље. Ученик сам 8. разреда. Бавим се спортом а посебно кошарком; скупљам разгледнице и марке. Језик дописивања српскохрватски. Знају руски и турски језик. Обећавам да ћу одговорити на свако писмо. Много поздрављама Магду Гребенећу из Новог Сада.

Орхан Љођај
ул. Сутјеска бр. 22
Пех

Пошто сам редован читалац „Политикиног забавника“ молим вас да у њему објавите да желим да стекнем нове пријатеље широм наше земље. Зovem се Владимир Илић имам 15 година. Ученик сам осмогодишње школе у Београду. Желео бих да се дописујем са другарицама и друговима од 13 до 17 година. Хоби ми је сакупљање: маркица, разгледница и грамофонских плоча.

Владимир Илић
Тургењева бр. 11
Београд 8

Редовно пратим ваш лист и зато желим да у њему објавим моју адресу. Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама широм наше земље и иностранства. Имам 15 година. Мој хоби је сакупљање марака, разгледница и фотоса глумаца.

Велика Накевска
ул. 663 бр. 3/13 улаз I-6
Скопје

Редован сам читалац вашег листа, који ми се много свиђа. Имам 17 година и ученик сам Грађевинске техничке школе у Мостару. Молим вас да у „Забавнику“ објавите и моју адресу. Надам се да ћу преко вашег листа стећи нове пријатеље из земље и иностранства. Сакупљам: разгледнице у боји, маркице, слике глумаца, ревије и стари новац. Интересују ме страни језици, филм и спорт. Језици дописивања: српскохрватски, енглески, мађарски, шпански, француски, чешки и донекле руски.

Ранко Станић
Грађ. техничка школа
Мостар

Редован сам читалац вашег листа и он ми се много допада. Зovem се Славица, идем у VIII разред основне школе. Имам 14 година. Желим да се дописујем са друговима и другарицама широм наше земље и иностранства — СССР. Скупљам разгледнице, фотографије глумаца. Од певача волим Тамару Шарић. Навијач сам „Црвене звезде“. Језик дописивања: српскохрватски и руски. Обећавам да ћу на свако писмо одговорити.

Славица Радивојевић
Хаџи Имера 11
Призрен

Имам 13 година. Идем у VI разред. Редовно пратим ваш лист „Политикин Забавник“. Сакупљам марке и разгледнице. Навијач за „Паритзан“. Желео бих да се дописујем са пионирима из наше земље, Румуније и Совјетског Савеза. Молио бих вас да објавите моју адресу. Обећавам да ћу редовно одговарати на писма.

Златко Тумбић
Нурије Поздерца 13-а II
Зеница — БиХ

Имам 14 година. Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама широм земље и иностранства. Зато вас молим да моју адресу објавите. Уједно редакцији честитам 15. јубиларни рођендан.

Светлана Николић
ул. Тушанова бр. 11
Нови Сад

Имам 12 година и редовна сам читатељка вашег листа, па бих желела да преко њега стекнем пријатеље. Мој хоби је сакупљање разгледница и слика глумаца. Волим Битлсе, Роллингстоунсе и друге електричне саставе. Молим вас да објавите моју адресу. Уједно обећавам да ћу на свако писмо обавезно одговорити.

Весна Пешић
Душанова бр. 25
Београд

Пошто сам редован читалац листа молим вас да у њему објавите моју адресу. Желим да се дописујем са друговима и другарицама широм наше земље. Имам 20 година.

Расим Пајалић
ВП 8440-1
Брање

Имам 18 година. Мој једини хоби је сакупљање разгледница. Језик дописивања: српскохрватски, француски и руски. Уједно користим прилику да упутим најтоплије поздраве Кучинској Вери.

Миодраг Лукић
ул. Маршала Тита 25
Приштина

Желим да се дописујем с пионирима Југославије. Дајте ми, молим вас, њихове адресе. Ученица сам 7. разреда. СССР В.К.О. Шемонаихинский р-он с. Верх-Уба ул. Жданова № 32 Чашина Люба

WALT DISNEY РОБИН КРУСО

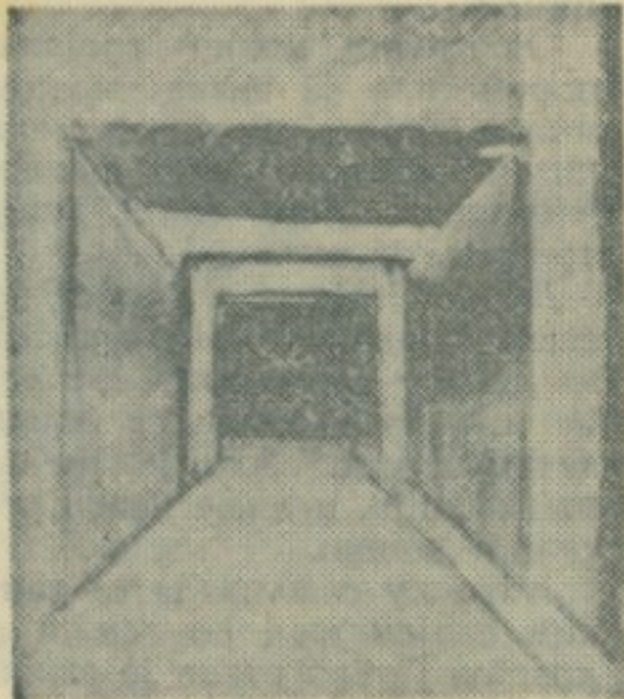
Од памтивека је Египат називан земљом пирамида. Древни путници као што су Диодор Сицилијански, Хекатеј из Милета и Херодот дивили су се пирамидама исто као и туристи нашег времена. Наполеонови освајачи били су задивљени величином ових моћних каменних споменика. Око 70 пирамида посејаних широм територије данашње Уједињене Арапске Републике представљају сведочанство о непревазиђеној моћи, вештини градитељства и високом степену науке једног древног народа.

Пирамиде су грађене у једном одређеном периоду египатске историје. Пре тога гробнице су подизане у непосредној близини фараоновог дворца као слика његовог богатства и славе. Затим

ГРАДИТЕЉИ, РУШИОЦИ И ПЉАЧКАШИ ПИРАМИДА

ГРОБНИЦА ИЗМЕЂУ КЕОПСКОВЕ ПИРАМИДЕ И СФИНГЕ

ЈЕДАН ОД БЕЗВРОЊНИХ ХОДНИКА КЕОПСКОВЕ ПИРАМИДЕ

су краљеви класали своје гробнице у каменним странама планина. Краљеви треће, четврте и пете египатске династије који су градили пирамиде желели су да те цинковске камене гробнице остане неопштећене а њихова тела у њима неоскрнављена. Међутим, пирамиде су још у старо време биле пљачкани.

Највеће и најлепше египатске пирамиде сарађене су између 2.778. и 2.142. године пре наше ере. Оне које су касније створене само су бледо поддржавање славних претходница. Градња неких од највећих пирамида (Хефренова, Кеопсова) толико су испразниле државне касе Египта да су каснији фараони били принуђени да се одрекну тако велелепних надгробних споменика. Досад је много речи написано о пирамидама као грађевинама у којима је отеловљен врхунац астрономских, математичких и других научних сазнања старог Египта. А пирамида је у ствари — гробница. У тим цинковским грађевинама налазе се не само одаје, дворане, ходници већ и бунари, клопке, слепе стазе и хорсокаци начињени са циљем да пљачкаши залутају и остану заробљени у вечитом мраку пирамиде. Међутим, ове мере предострожности и најзад неразрушива врата као и разне препреке показале су се нефикасним. Пљачкаши су били бољи мајстори и од најбољих градитеља. — Ни сујеверни страх пред гневом богова, ни стража која је чувала гробнице, ни претње најстрашњим казнама нису могли да зауставе дрске пљачкаше. Скривени ноћном тамом, они су пробивали дебеле зидине, проваљали се кроз најуже пукотине и односили све те драгоцености које су имале да осигурају покојнику достојан

живот у загробном свету. Кад су персијски освајачи у петом и четвртм веку пре наше ере прошли тајним ходницима пирамида, њих су већ били опустошили непознати претходници. А Римљани, који су дошли после њих, такође у намери да опљачкају легендарни накит и друге драгоцене предмете из пирамида, затекли су само оскудне мрве које су остале из египатских и персијских крађиваца.

Пошто су испразнили унутрашњост пирамида, пљачкаши нису оставили на миру ни њихову драгоцену одору. Арабљани калифе Мамуна поскидали су са пирамиде углачане гранитне плоче, које су им послужиле за изградњу палата и цамија.

У којој мери пирамиде носе обележје гробница најбоље показује околност да су у првим пирамидама остављене огромне количине хране и пића. Тако је у пирамиди Хемака нађено 2.000 великих крчага с вином. Међутим, каснији градитељи су, сматрају

бало је да им улепшају живот у том другом свету.

У намери да завајају провалнице Египћани су градили чак и лажне собе, ходнике и гробнице испод земље и у самој пирамиди. Када су предузимане толике мере предострожности није чудно што су пирамиде добијале цинковске размере. Тако је Кеопсова пирамида висока 145 а њене бочне стране дуге 230 метара. У њу је уграђено 2.352.000 кубних метара тесаног и глачаног камена чије су ивице приљубљене једна уз другу у милиметар тачно. Унутрашњост пирамиде од жутог камена а спољна од белог, глатког и као мермер сјајног камена из Туре и Макатама. И данас је необјашњиво како су провалници успели да продру у Кеопсову гробницу. Изгледа да нису имали смелости да се упусте у лавиринте лажних ходника и хорсокака већ су избушили свој, више десетина метара дугачак ходник кроз планину компактних каменних блокова.

Међуду настали прави градови мртвих који и данас за археологе представљају богато поље истраживања. Пирамида је само завршна етапа, круна насеља мртвих. Често су и сами храмови уз пирамиду били величанствени. Тако је храм уз Хефренову пирамиду начињен од блокова ружичастог асуанског гранита тешких и по 150.000 килограма комад!

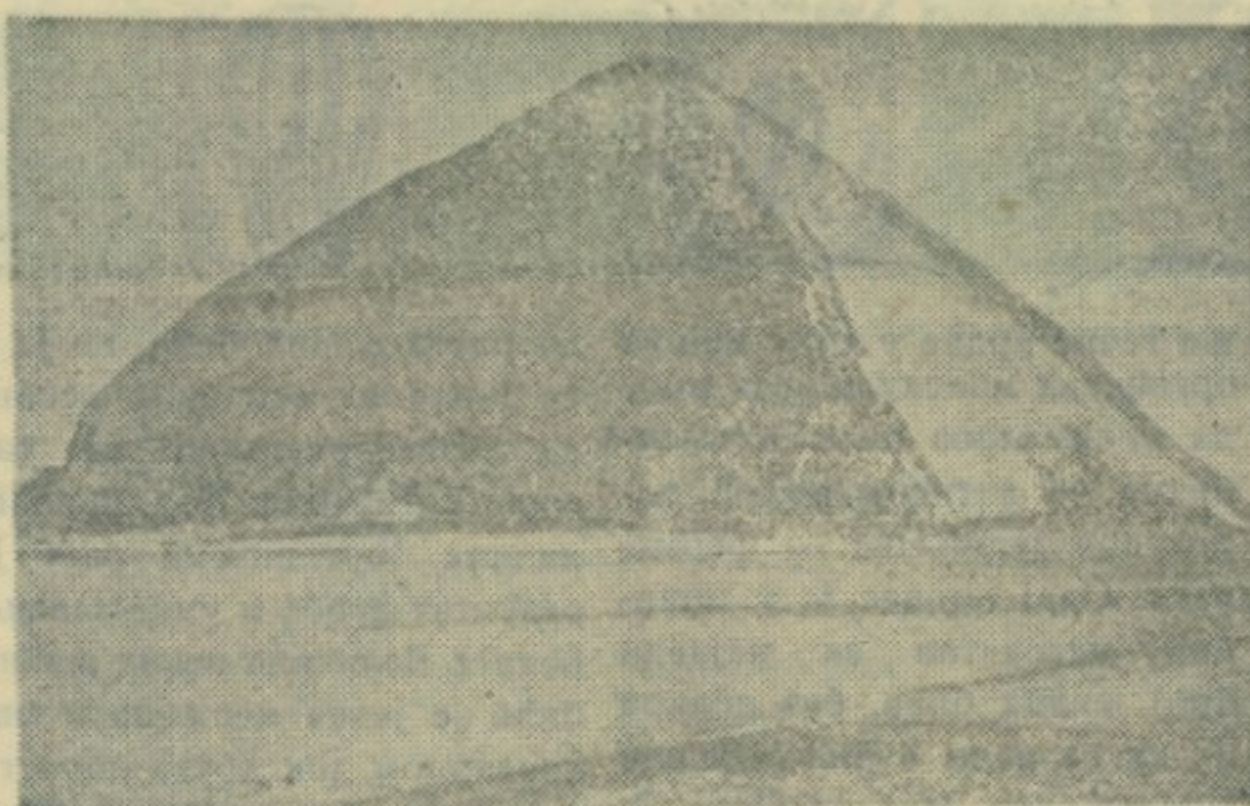
Моћни фараон Снефру, који је ојачао египатску државу, спада међу најзнаменитије владаре — градитеље. Он је освојио полуострво Синај и један део Судана. Приликом похода на Судан запленио је 200.000 грла стоке и довео је 7.000 робова док је у Либији заробио 11.000 ратника и на стотине стада. Неуморни градитељ Снефру је створио прву флоту ратних бродова дугачких 50 метара и опремио пре теретне бродове за транспорт цинковских кедрових стабала из Либана. Колички су били Снефруови градитељски прохтеви може се претпоставити ако се зна да је 40 бродова матоварених кедровим дрветом било једва довољно да се направе врата његовог дворца. Снефру, кога

су сматрали краљем краљева, изградио је у разним египатским градовима 35 раскошних дворова. Подигао је и више пирамида. Главну Снефруову пирамиду су Египћани назвали Ка (излазак) а за његов гроб веровали да је место са кога се краљ преображен у божанство Сунца сваког дана диже, као што се Сунце помаља изнад гора. Занимљиво је да су крађивци који су опљачкали Снефруову гробницу оставили на месту провале одбијачки алат: греде и ујад којима су се послужили. Њих је искористио археолог Масперо, који је испитивао пирамиду 1882. године.

Остали фараони познати по градњи пирамида, као што су Кеопс и Хефрен, нису се прославили својим владарским подвизима. За историју су они језани а споменике их само легенда. Њихове пирамиде подигнуте у Гизеху достижу и у техничком и у уметничком погледу право савршенство. По монументалности и размерама оне и данас сведоче о високом степену градитељске смелости древних Египћана. При њиховој градњи искористена је целокупна ризница математичких, техничких и а-

строномских знања човечанства тог доба.

Према једном античком предању Кеопс је одлучивши се на градњу пирамиде наредио да се затворе сви храмови да његови поданици не би губили време у молитви. Затим је у три сушна летња месеца, када се није обрађивала земља, упрегао цео народ да гради његову пирамиду. Египте од по 100.000 градитеља које су се смењивале свака три месеца, употребиле су десет година само да би завршиле друм којим ће се допремити грађевински материјал за пирамиде. Градња је затим настављена још читавих 20 година. Сложене дизалице и вешине чији су напрати нађени у темељима пирамиде употребљавани су за дизање огромних каменних блокова а затим за њихово уклапање у грађевину. Византијски историчари бележе да је Кеопсова пирамида била разнобојна. Хефренова пирамида, која се налази око 100 метара далеко од Кеопсове, нешто је скромнијих размера. Када је 1818. године Белзони приступио њеном испитивању, њу су већ били опљачкани Арабљани.

СНЕФРУОВА ПИРАМИДА У ДАХУРУ ВИСОКА 97 МЕТАРА

ћи да ни у цинковским пирамидама не може да се ускладиштво довољно хране и пића за вечни живот, стварна добра заменили сликама и рељефима гозби и свечаности на зидовима.

Стари Египћани су веровали да у загробном животу умрли и даље бивствују, и то не као бестелесни духови, све док су њихово тело и слике о њиховом животу очувани. Оног тренутка кад они буду уништени, и покојник ће дефинитивно умрети. То је био разлог због кога су градили огромне грађевине, остављали у њима храну и читав низ предмета „неопходних“ за живот после смрти. Злато и разне друге драгоцености тре-

Око сваке пирамиде налазило се право насеље. Ту су били храм, помоћне зграде, стаје и главни пут који је водио од Нила до пирамиде. Фараоново гробницу окружавале су мање: краљичина, разних принчева и других великодостојника краљевине. Тако су у Гизеху, Сакарахи и

Плесан за људску исхрану

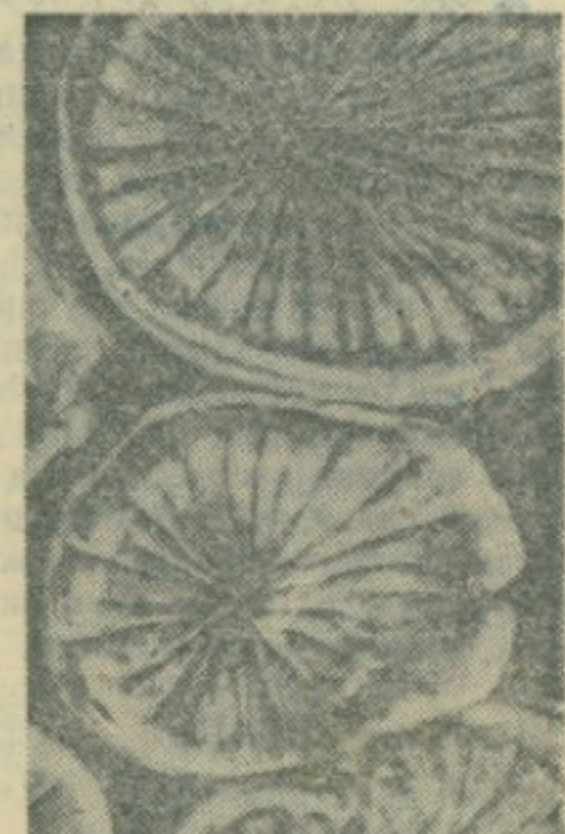
Никад до данас није толико истраживача било мобилисано у решавању проблема глади у свету.

За последњих 25 година удвостручен је принос пшенице у свету. С успехом су засађене огромне површине јалове земље и побеђени многи паразити који уништавају жетву. Урађено је много и на испитивању могућности експлоатације богатства мора а нарочито алги, планктона и фитопланктона. У потрази за новим изворима исхране на учници су пронашли још једну одличну храну: то су плесни!

Најпознатије плесни су мукор, асперга и ризоп, микро-

скопске гљивице које се јављају као беле или обојене мрље на влажном хлебу, пекмезу и другој исхрани. Има их у неким сировинама, а помоћу њих се прави и јапанска ракија саке.

Плесни су богате масним кiselинама звананим липиди. Ти састојци су нагомилани у њиховим ћелијама — мицелама — и по хранљивости одговарају житарицама или месу животиња. У сасушеним плеснима може се налазити до 30 одсто липида. Хемичари који се баве гајењем и пречишћавањем плесни изјављују да је храна добијена од плесни врло укусна. Штавише хранљив-

ве материје из плесни дају пријатан укус најнеукснијој храни као на пример протеинима добивеним од парафина нафте.

ШЕСТ ГОДИНА... ШЕСТ МИНУТА

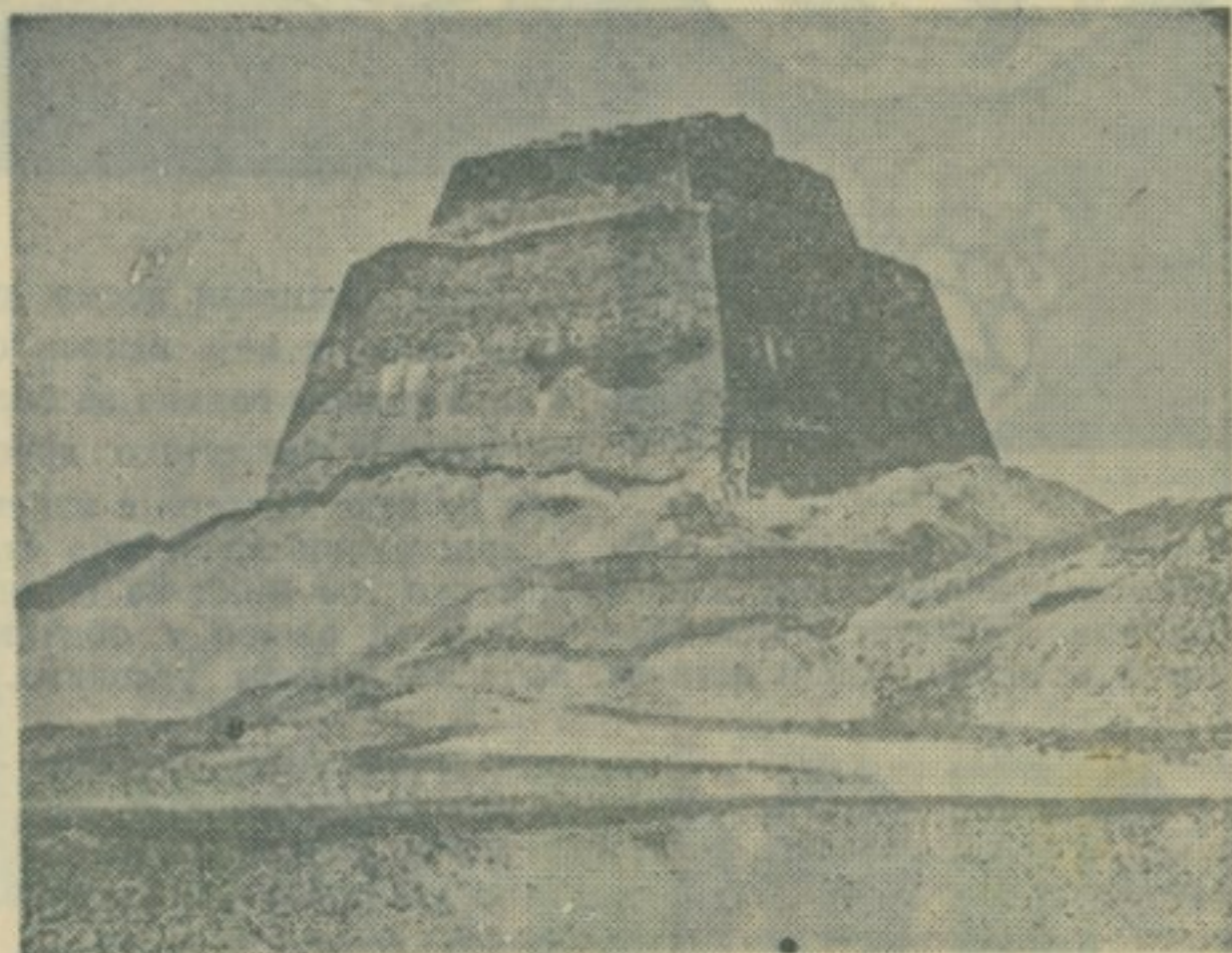

СВЕ ЗБОГ СУСЕДА

У необичне законе спада и овај допет у Енглеској у 17. веку. Према њему мужевима је забрањено да бију своје жене између 9 часова увече и 6 часова ујутру јер то изазива буку која ремети сан суседа.

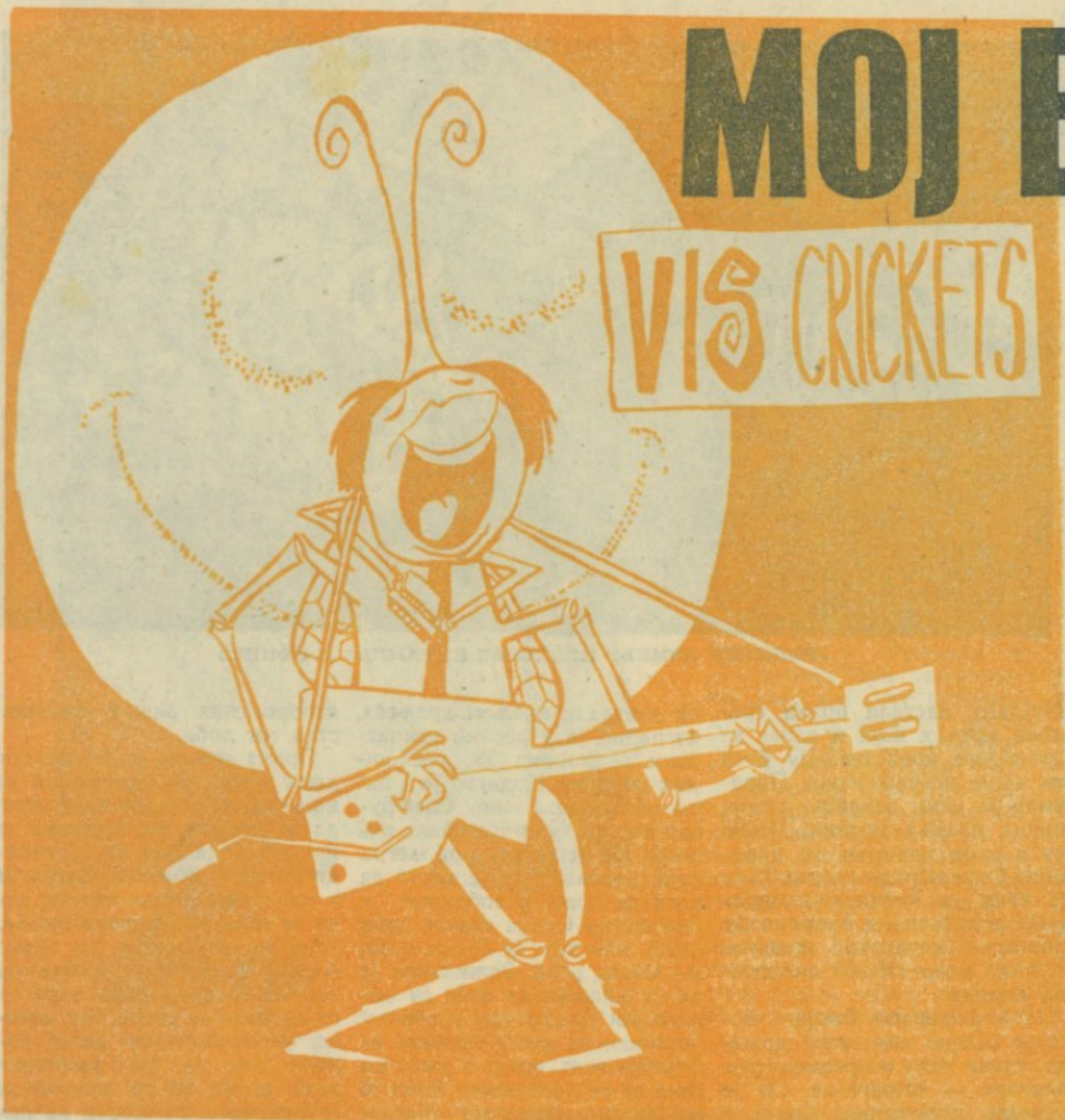
ПОЗДРАВ БУДУЋИМ ДРУГОВИМА

Поправљајући један ресторан у Дрездену у Немачкој радници су пронашли у једном удубљењу у зиду писмо које су оставили зидари који су кућу градили 1875. године. У њему су између осталог навели висину своје наднице, а завршили га поздравом друговима у будућности.

ОСТАЦИ СТЕПЕНАСТЕ ПИРАМИДЕ У МЕЈДУМУ

МОЈ ВЕСЕЛИ СВИРАЧ

иако танке ноге, главицу са црним изразитим очима, дугачке „бркове“ и широка потпуно провидна крила. Она нису способна за лет; претворила су се у музички инструмент. Још два таква цврчка постала су наши заробљеници. Велик кавез од жича не мреже постао им је нов дом.

Цврчцима се нова средина није свидела. Били су увек на опрези: све су видели, све су чули и свега се бојали. Звук аутомобила децја вика, звекане посуђа, светлост електричне сијалице, звоњење телефона и кретање људи — све је узнемиривало осетљиве инсекте.

Али једне ноћи срце музичара није издржало: различити су се звонки трилери као да су се заклатали мали сребрни звончићи.

Бринули смо се: чиме да хранимо музичаре? Првога дана у кавез је била прострта богата трпеза за вегетаријанце: зрна грозња комадићи диње, лубенице, јабуке. Али, сва јела су остала недирнута. Тада смо им дали траве и она им се свидела. Цврчци су је гладно изгрицали, напунили њоме своје зелене трбушине, и, скупивши тако снагу, запевали су. Певали су целе ноћи тако јако да смо морали да затворимо врата од себе где се налазио њихов кавез.

Трава се у кавезу брзо сушила и морали смо да је кроз мрежу шкромпио водом. Цврчцима се свиђала ова киша: пили су капљице влаге а од напавшене траве ширио се чудесан мирис, као на покошеној ливади у топло попод-

не, и у соби је од певања цврчака постајало као у погачке „бркове“ и широка потпуно провидна крила.

Песма цврчака допирала је и на улицу; пролазници су застајали крај наше куће и слушали степске музичаре. Нико није ни слутио да се цврчки не налазе у трави крај живе оградe, већ у кавезу на прозору.

Мали музичари показали су се као велики „сопственици“. Убрзо је кавез био прећутно подељен на три дела и сваки од наша три цврчка седео је само на свом месту, знао само за своју територију и није упадао на туђе „имање“. Тако су се, вероватно, понашали и на слободи. Не каже, узабуд, стара пословица: „Сваки цврчак у свој кутак“.

Једном смо кавез изнели на сунце. Заробљеници су у трен оживели, попели су се уз зидове што су више могли и, загрејавши се, стали су да лижу своје шапце. Тако, усталом, раде сви зриваци, само због чега — то нико не зна. После сунчаних купања мали музичари су сву ноћ громко певали. Отада је постало правило да их сунчамо на прозору.

Певачи су имали строг распоред дана. Своје концерте су почињали тачно у девет часова увече. Вештачка светлост није у томе играла никакву улогу. Били су тачни, чак и када смо окна застирали дебелим завесама и падали сијалице. Осећај за време био је код њих необично развијен: имали су неки тајанствени унутрашњи часовник.

Навикли смо се на њихов распоред дана и често се до-

гађало да се неко од нас чувши њихову песму зачуди: „Зар је већ девет часова? Или да се, запита: „Зашто цврчки не певају, зар још није девет?“

Једне вечери пало ми је на ум да цврчке загрејем електричном лампом. Неуморни музичари одмах су прекинули своју песму, приближили се топлотном извору и, лагано мрдајући „брцима“, почели су да облизују своје ножице. Али су после тога замукли. Ћутање је било упорно и трајало је три дана. Шта се то догодило с нашим заробљеницима?

Очигледно, ноћно грејање пореметило је читав њихов ритам живота, покварио меха низам њихових унутрашњих часовника. Јер, само дању треба да је топло.

Дошла је јесен. Ноћи су постале прохладне. Цврчки су из дана у дан певали све ређе и тише. Ућутало се један, затим други. Али је трећи, најгласнији, и даље певао весело и звонко.

Јутра су свакивала са танким слојем инја по земљи и дрвећу. Преко степе је звиждао хладан ветар подижући са сивом земљом стубове прашина. Сви цврчки у пољу давни су завршили свој животни пут остављајући иза себе само јајашца. А наш музичар није се предавао и нежни звук као од сребрних звончића ноћима се још разлегао из кавеза. Умукао је и он неочекивано, 29. октобра, дан пре но што је пао први снег. Завукао се у густ бусен траве и уснуо. И наш стан постао је наједном некако пуст...

Црвено сунце залазило је за прањави облак који је заклањао хоризонт. Ужарена земља полако се хладила опорим мирисом сивог пелена. Плаве сенке полегле су по увалама. Засијала је и прва звезда.

Изненада, негде крај стена, одјекнуо је трилер усамљеног цврчка — неочекиван,

звонак и чист. Усамљеном небојши одговорио је други, одазвао се затим још један и наједном, као по команди, одасвуд се разлегла сложна, громка песма. И пуста је зазвонила.

Пред зору, кроз сан, слушао сам како се из једног жбуна шири особена, веома нежна песма. Било ми је жао

што је исток зарудео и што су сви зриваци наједном умукли — пише П. Маринковски, професор и доктор биолошких наука.

Дуго смо затим тражили по ниском жбуну. Јер, само се у њему могао налазити нежни певач. Најзад га је издао готово не приметан покрет. Видим дугу љасто нежнозелено тело, јаке

Човек је свакако од давнина приметио разлику између биљака и животиња. Касније су све то детаљније изучиле и забележиле ботаника и зоологија. Међутим, у новије време изучавање новим методама и прецизним инструментима омогућило је научницима да дођу до још сигурнијих закључака о живом свету. На пример шта је заједничко биљкама и животињама, односно свим живим бићима наше планете.

ЦРТИЦЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ

ЗАЈЕДНИЧКО ЗА СВЕ ШТО ЖИВИ

КРЕТАЊЕ

Још су стари грчки филозофи изrekli мисао да у природи „све тече“, тј. све се мења, све је у покрету. Кретање односно покретљивост заједничка је особина свих живих бића. Како, па, биљке се не крећу — рећи ће неупућени. Јесте не крећу се у буквалном смислу речи али се зато кретање живе материје непрестано одвија у организму, у ћелијама. Чак и у случајевима када се ни микроскопом не виде, јаснији покрети ћелијског садржаја (протоплазме), ипак се одвијају стална кретања: хемијска једињења и молекули ступају у сталне међусобне реакције које чине основу живота. Сувишно је да наводимо јасне примере многобројних живих бића која се „буквално“ крећу, често и веома брзо.

Кретање живих бића може да буде активно и пасивно. Пасивно се крећу многобројне врсте ситних биљака и животиња ношене струјом крви

домашина (бактерије) и протозое — праживотиње, или организми ношени матицом неке реке. Неки инсекти, ваши, крпељи и др. спољашњи паразити различитих птица и других животиња, приликом сеобе птица превађају више хиљада километара.

Активно се креће велики број животиња и то на различите начине. Ситна праживотиња папучица (Paramecium) креће се покретима трепала које густо прекривају цело тело дуго једва пети део милиметра. Амебе, такође једноћеличне праживотиње, од којих су многе изазивачи многих опасних заразних обољења, крећу се врло споро милећи по подлози уз помоћ такзованих лажних ножица. И друге праживотиње имају један или више бичева, који им служе за врло брзо пливање. Неке једностав

не биљке или полне ћелије других врста биљака такође имају врло покретљиве бичеве за пливање. Кретање је, као што видимо из ових примера, опште за сва жива бића наше планете.

ХРАЊЕЊЕ

Храњење је такође својство но свим живим бићима без изузетка иако код неких организма нисмо увек у стању да јасно и да запазимо. Још нешто у вези са тиме: наука данас није у стању да пружи задовољавајући одговор како су клице неког семена очувале способност клијавости и после неколико хиљада година стајања у осушеном стању.

Суштина храњења састоји се од низа биохемијских реакција, које се свде на припремање, разграђивање и упија-

ње течне хране у виду мањих органских молекула који могу да прођу кроз ћелијску мембрану уз активну помоћ одређених једињења — ферментата. Овај процес је у принципу истоветан за највећи број живих бића, без обзира да ли се ради о биљкама или животињама. Интересантно је да су сокови за варење неких једноћелијских животиња у почетку варења кисели, а у каснијим фазама базични, као што је случај и код човека.

ИЗЛУЧИВАЊЕ

Храњење се жива бића се ослобађају несварених или штетних материја, па је процес излучивања такође заједнички за сва бића. Истина, лучење није свуда видљиво али се у науци сматра да је крајњи резултат распадања хране вода и угљен диоксид (CO₂) као и амонијак и неке друге материје.

ДИСАЊЕ

И дисање је заједничка особина свих живих бића. Суштину дисања научници свде на тзв. ћелијско дисање које се изводи лаганим разлагањем органских материја до најпростијих састојака уз стално ослобађање хемијске и топлотне енергије.

РАШЊЕЊЕ

Стално узимање и нагомиланање органских материја доводи до увећања запремине,

до раста живих бића, па је и то једна од основних особина карактеристична за све живе организме. Код вишећеличних организама раст је резултат деобе и умножавања ћелија. Величина неких живих бића је једва мерљива и микроскопом док друга порасту и преко сто метара (седрвоја).

РАЗМНОЖАВАЊЕ

Живи свет не би ни постојао кад не би било размножа-

ње организме и своди се на стварање потомства и продукције врсте.

СМРТ

И на крају сва бића умиру, угину или нестају са лица Земље, па је смрт заједничка особина свих живих бића без изузетка, мада су неки ор-

ганизми доживели веома дубоку старост која износи од 4 до 6 хиљада година за биљку секвоју (мамутско дрво), док су неке бактерије нађене у кристалним наслагама старим око 200 милиона година успеле да оживе у обичним лабораторијским условима.

ПОПУЛАРНА ИХТИОЛОГИЈА

РУЖНА РИБА
ПЕШ

Ако се и за једну нашу слатководну рибу може рећи да је наказа, онда је то свакако пеш. Иако мали, кад наоштри сва своја велика пераја, која су начичкана са 60—70 бодљи чији је увод веома болан, стварно личи на мало чудовиште. Да је већи био би прави „водени змај“. Тај утисак појачава спљоштена глава с великим устима.

Иначе, пеш је становник планинских потока, у којима има камења и крупнијег шљунка. Увек се држи дна. Ноћна је грабљивица, а дан проводи скривен под кањским камењем. Ако нагло дигнемо камен, пеш ће у прво време мирно стајати, а онда ће брзином муње у цик-цак линији журнути под други камен да се ту сакрије. Храни се свим и свачим, понавнише ситним воденим животињама, а највећи је непријатељ икре и млађи пастрике, у чијем ре-

гог мужјака, кога сматра уљезом. Између мужјака долази до огорчене борбе. Ако су супарници подједнаких снага, борба може да потраје дуже све док слабији не малакше и попусти. А не ретко један од бораца плати главом. После жестоке борбе често се нађе пеш са главом свог противника у устима, коју није могао да прогута.

Сасвим друкчије дочекује пеш женку. Он јој великодушно ставља на располагање своје гнездо. Женка то обично прихвата, снесе у гнездо одређену количину икре и потом оде мирно до следећег мужјака који је исто тако очекује. Мужјак пеш, међутим, од тог тренутка не напушта гнездо. Он се цело време, 4—5 недеља, задржава у непосредној близини гнезда спреман да по цену живота брани свој будући подмладак. Задивљујући су како његова издржљивост тако и храброст. Ако му пружи-

НАЈРУЖНИЈА РИБА НАШИХ ВОДА

гиону живи. Сивосмеђе је боје, са неколико тамних попречних пруга и мрља на телу.

Пеш се истиче још једном занимљивошћу која је ретка у риба. Он чува и брани свој подмладак. То је уочено још велики природњак Лине, а познати ихтиолози Хекел и Кнер о томе пишу: „Пре мрешћења, које лада у марту-априлу, мужјак пеш одабере међу камењем рупу за своје гнездо. То своје скровиште он одлучно брани од сваког дру-

сти у њега и пре ће дозволити да га убију него да напусти своје гнездо.

Мада је мала риба — не већа од 15 сантиметара — пеш је врло укусан за јело, нарочито пржен на бутеру. Лови се и удицом и на гилуцу, али тамо где га има много деца га више лове голим рукама или — виљушком. Подигну камен и пре но што се пеш снађе набуду га на виљушку. Иначе, пеш је одличан мамац за најплеменитију рибу наших планинских вода — младицу.

ЖИВОТИЊА НА МЛАЗНИ
ПОГОН

Поморци који крстаре Средоземним морем или Атлантским океаном често су сведоци необичног привора. Изнад површине мора глатке као огледало неочекивано искочи чудна животиња. Није риба јер нема пераја нити репа, није птица јер нема крила, а није ни становник морских дубина јер често лежи изнад површине мора. Изглед јој је сасвим несвакидашњи па ипак највеће изненађење изазивају њени бројни пипци. Животиња се зове ома тостреф (ommatostrephes) а припада врсти главоножаца — цефалопода (cephalopode). Она се појављује само на далекој пучини може да достигне чак и дужину од четири

метра. Издужено тело покривено је као неком навлаком, која се може као код пилјавица испунити водом. Право је чудо како се сва та вода наглим грчем мишића може одједном избацивати. Снажан потисак створен избацивањем воде омогућује ома тострефу да се креће напред и чак да скаче по неколико метара у дужину и висину. Овај полуп је дуго сматран за морско чудовиште и представљао је за морнаре вековима страх и трепет. У ствари није ништа опаснији од обичне силе одговарајуће величине.

Поред ома тострефа још се и ларва великог коњица креће помоћу млазног потиска само не воденог већ ваздушног.

ПО УГЛЕДУ НА
ПТИЦЕ

Калифорнијски текстилни стручњаци изумели су нову, досад невиђену врсту тканине. Као узор послужило им је перје код птица. Нова тканина састоји се од два слоја од којих је спољашњи израђен од синтетичког перја. Унутрашњи слој се у зависности

од температуре тела електризира у већој или мањој мери досад невиђену врсту тканине. а то, пак, утиче на перје: оно се више или мање кострешти. Због тога је ова тканина погодна за свако годишње доба: зими изгледа чупава и дебела, а лети се горњи слој потпуно приљуби уз основу.

Фред Бер је ловац, али не обичан као други: полазећи у лов чак и на најопасније звери као што су тигрови, пантери и лавови, он никад не носи пушку већ само лук и стрелу. Служећи се овим примитивним оружјем успео је да удвоји око тридесет најопаснијих животиња. Али, међу њима није било ниједног лава. Због тога је одлучио да крене у Африку и покуша да убележи међу своје трофеје и цара животиња. Али, овај лов се умало није завршио погубно по њега. Пустимо га да сам о томе прича.

„У јуну 1965. године кренуо сам с пријатељем Велијем Џовсоном у Источну Африку у жељи да убијем лава и тако комплетирам своју листу убијене дивљачи. Ловом се бавим одавно али од 1930. године користим искључиво лук и стрелу. Многи се томе чуде али ја сматрам да је убити животињу пушком злочин а не лов. Неко може рећи да је и убијање стрелом злочин, али по мом мишљењу у лову стрелом животиња се дају извесне шансе да се бори а човеку да покаже своју праву вредност. Ловац с пушком у руци никад не може осетити оно узбуђење које ме обузима кад се наоружам само стрелом, као што су то некада чинили наши далекни преци, најем очи у очи са страшном животињом. У тој борби ја и мој противник имамо подједнаке шансе. С једне стране су окретност, снага и лукавство животиње а с друге моја вештина да смртосно погодим животињу првим хитцем. У случају промашаја моји изгледи да се спасем су врло слаби.

И у својим досадашњим двојбојима са животињама често сам долазио у неугодне ситуације, али никада нисам био у тако опасном положају као при сусрету с лавом. Од животиња које сам раније на крај с тигровима, јер им је тешко прићи због нео-

бично осетљивог чула мириса. Међутим, лавови и леопарди немају тако истанчано чуло мириса па сам веровао да ће с лавом ићи лакше. А желео сам да одстрелим лава и тако постанем други ловац на свету који је стрелом убио лава. Први такав подвиг извео је још 1920. године Арт Јанг. После тога нико се није усудио да се суочи са краљем животиња тако наоружан. Истина, ратници племена Масај из Африке иду у лов на лавове опремљени само кољем што представља још већи подвиг. Али, с обзиром да су они први суседи лавова и да их добро познају, њима је посао олакшан.

Као што сам већ рекао, лук и стрелу употребљавам већ дуго тако да сам се извештио у руковању тим оружјем. Могу да реагујем невероватном брзином — слично револверашима из вестерн-филмова, и погодим предмет који се баци униз. Ова вештина и брзи рефлексни више пута су ми спасли живот.

У лов на лава осим мог пријатеља Велија пошли су још један фотограф и два домојца, који су нам носили потребне ствари.

Чим смо наишли на свеже трагове лавова, изабрали смо погодно место у једном жбуњу и ту ставили убијену антилопу, која је требало да послужи као мамац. Око антилопе смо посекали све жбуње тако да сам имао чист простор. Поред жбуња су се налазила и два дрвета, алу не требало. У случају опасности узвараћемо се на њих.

Читава ноћ провели смо на опрези. Али, без резултата. Пред зору смо спавали наизменично. Док је Вели био на стражи, учинило ми се да нешто шушка. Нисам хтео да питам Велија што је да не

бих поплашио лавове — ако су то они — већ сам дограбио лук и стрелу и кренуо у извиђање. Када сам пришао мало ближе, угледао сам Велија у жбуну како млатара рукама. Још ми није било јасно о чему се ради. А онда када сам боље погледао кожа ми се најезила. Један огроман питон стезао је снажним телом несрећног Велија обмотавши му се око врата тако да овај није могао да изустити ни реч и позове у помоћ. Онда сам потражио главу чудовишта и истог часа одлапео стрелу. Погодак је био изванредан, стрела је пробила главу змије. Гвоздени заградај тела је одмах почео да попушта. Одмотао сам змију са Велијевог тела и једва га повратио. Лош почетак за лов.

Па ипак нисам се предавао, нити био обесхрабрен. Чак сам у овом догађају тражио утеху: замислио сам како ће моји пријатељи бити изненађени и задивљени када буду у мом стану видели огромног испуњеног питона. Али ни ова ми се жеља није испунила. Обесио сам питона о дрво, а ми смо решили да сачекамо следећу ноћ у заседи. И заиста, лавови су дошли — два мужјака — али су искористили мрак када нисам могао да бацити стрелу, однели питона и више од половине антилопе. Није имало смисла остати даље на овом месту и ми смо пошли да потражимо погодније.

Предвече смо наишли на нове трагове лавова и решили да ту ставимо свој нови мамац, убијену антилопу коју смо носили на аутомобилу. Место које смо изабрали било је погодноје од првог јер су нам леђа била потпуно заштићена, али с друге стране нисмо имали куда умаћи у случају напада лавова. А на њих нисмо дуго чекали.

Тек што је почео да пада први сумрак, појавила су се два лава опет два мужјака. Зауствовали смо дах плашећи се да нас не осете и не умакну. Али они су осећали крв убијене антилопе и ишли право ка њој. Били су удаљени од нас једва двадесетак метара, идеална раздаљина за гађање стрелом. Био сам сигуран у погодак и на већој даљини. Али сада нисам могао да бирам место на животињу у које ћу да гађам. Осим тога и снага ударца често није довољно јака да убије животињу на месту, а позната је ствар да нема ништа опасније од рањене животиње.

Чекао сам да се један од лавова постави тако да могу да гађам право у срце. Плашио сам се да не промашим јер је видљивост била ограничена. Нисам могао више да чекам и одапео сам стрелу. Без сумње сам погодио јер се лав пропео увис. Пошто је рикнуо неколико пута изгубио се заједно са другим.

Око пола часа владао је потпуни мир а онда је један лав почео да риче. Био је удаљен једва стотинак метара од нас. Ускоро су му одгово-

рила још два лава. И њихова се рика све више приближавала. Било нам је јасно да је овај први тражио помоћ и она је сада стизала. Осећали смо се непријатно утолико више што су се наша оба носача и фотограф попели на дрво немајући храбрости да се нађу очи у очи са лавовима.

Вели ми је саветовао да узмем једну од пушака које су носачи имали али сам ја одбио јер сам веровао у свој лук и стрелу. Још смо неколико пута чули рик лавова која се приближавала а онда је опет завладао мир. Ова неизвесност и чекање падали су нам теже него да су нас одједном напали. После извесног времена чули смо неко шуштање. И тада сам начинио велику погрешку која ме замало није стала глава.

Како сам стајао иза једног жбуна неколико корака даље од Велија, то нисам могао добро да видим антилопу коју смо поставили као мамац нити лавове који су дошли. Зато сам се помало иза жбуна да бих што боље видео. Међутим, при том сам зачаклио за неку грану и начинио прилично буке. Имао сам још толико времена да видим два лава у близини антилопе и трећег који се одједном нашао у мојој близини. Нисам имао времена да оданем стрелу већ сам покушао да умакнем иза жбуна. Али, било је касно. Лав се као стрела бадио на мене и снажним шапом ударио ме по левој бутини. Једног тренутка сам по веровао да ми нема спаса а онда је одјекнуо пуцањ Велијеве пушке. Био је приличан мрак да би Вели могао да гађа лава, желео је ево да га ухвати. Међутим, лав се није уплашио већ се спремао за нови напад на мене. А ја сам стајао без одбраде пошто сам био испустио лук када ме је лав зачаклио.

Срећом помоћ је стигла у тренутку када сам јој се најмање надао. Наиме, док се лав спремао за нови напад, одједном смо и ми, и лавови и жбуње били осветљени као усред дана. Гледао сам лава удаљеног од мене само неколико корака. Био је збуњен новом ситуацијом и уместо да ме нападне, он је умакао са мегдана. Ситуацију је спасао наш фотограф који је видећи да сам у непријатној искористио свој успорени блиц. То је потпуно збуњило лава. До сванућа више нисмо имали посете лавова тако да сам могао на миру да се превинјем. Срећом рана није била озбиљна.

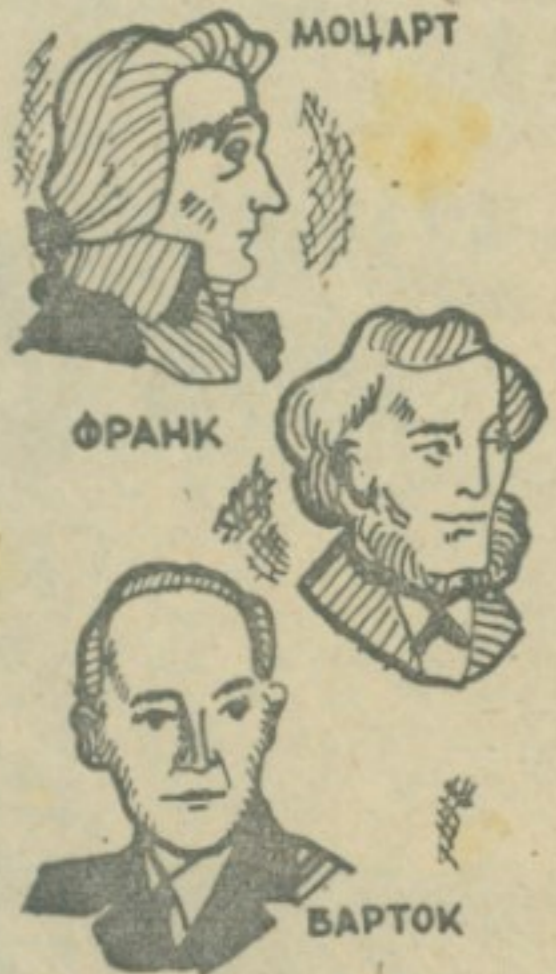
Чим је свануло кренули смо да видимо шта је било са лавом кога сам погодио стрелом. Био сам сигуран да није могао далеко умаћи јер смо приметили крвав траг. И нисмо се преварили. Једва стотинак метара од места заведе нашли смо га мртвог. Стрела му је тачно пробила срце и право је чудо како је и толико могао да иде. Био је тежак 234 килограма. Био је то мој највећи и најтежи трофеј. И најопаснији.

КО КОГА ВОДИ

Изгледа да мали Хенри Фроч нимало није импресиониран док води слонове Сару, Санду и Бабатија лондонским

улицама. Само, питање је, ко у ствари кога води, он њих или они њега?

ЗА ЉУБИТЕЉЕ МУЗИКЕ

На нашој слици налазе се портрети шесторице познатих музичара. Петори-

ца од њих имају нешто заједничко. Знате ли шта је то по чему се шести разликује од осталих? Да

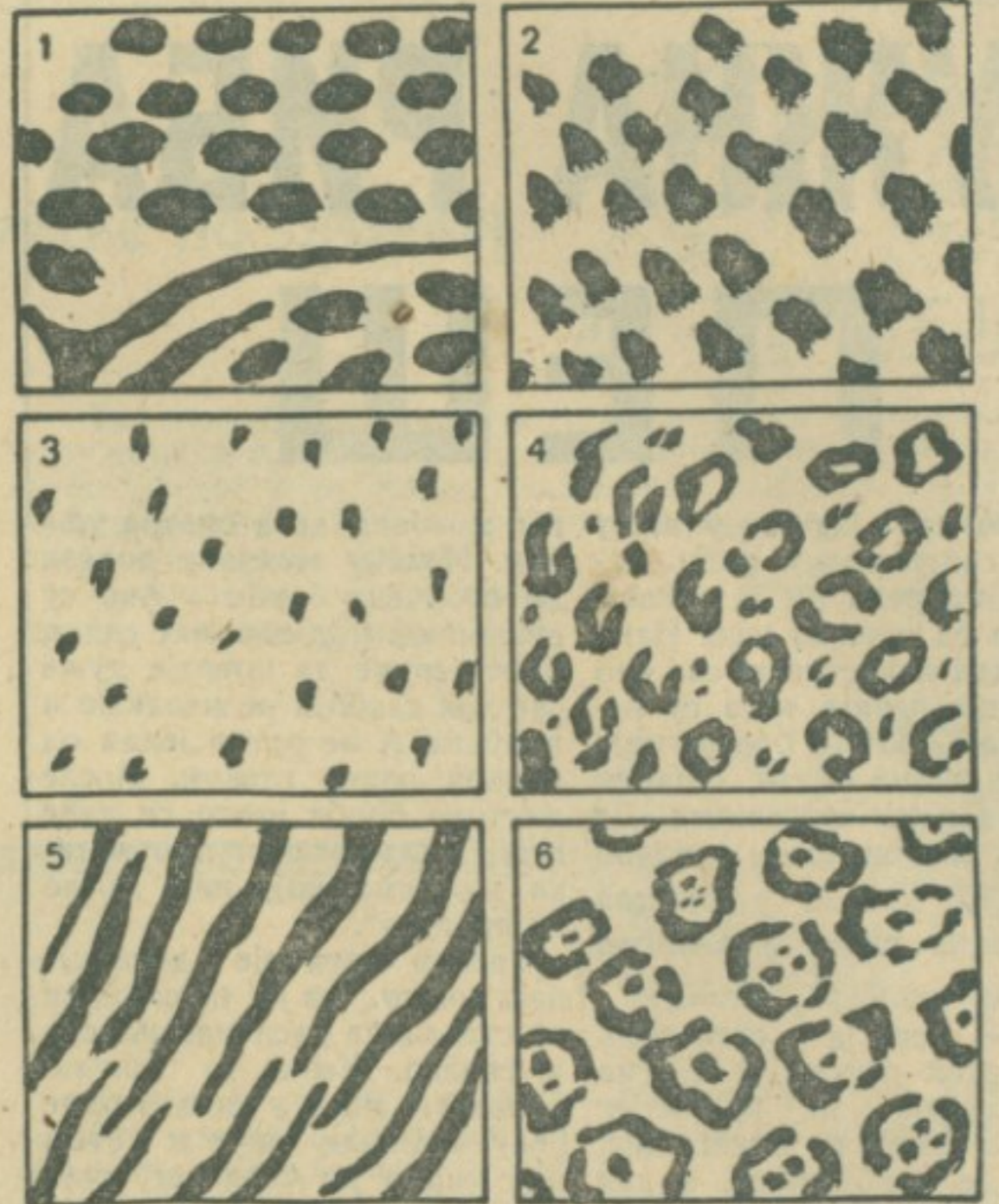
ОТВОР И ОЧИ

У НОВИ СВЕТ

Наш цртеж израђен је према једној старој уљаној слици из 1640. године. Слика представља једног шпанског истраживача који са својом експедицијом полази у Америку. Међутим, наш цртач је, пречртавајући слику, начинио једну грешку. Какву?

Одговор:

Име јеревљачка није у рељу. Доцна, 1640. године већ је постојао на савезу од насечења и завеза ово насечења у и невелик Битлеа су ских доосељеница. Тек који су му давао хладне Амстердамске име Нови јорк по време још неоснован Нјујорк, али оно је равно у мглима и равна се не може се касније линије већ је постојао на рељу. Доцна, 1640. године јеревљачка није у (Нови јорк) даје ми Нјујорк.

КОМЕ ПРИПАДАЈУ?

На ових шест слика налазе се делови крзна са леђа шест различитих животиња из породице мачака: тигра, риса, гепарда, леопарда, јагуара и оцелога (тиграсте мачке). Знате ли којој животињи које крзно припада?

Одговор:

1. Оцелот; 2. гепард; 3. јагуар; 4. леопард; 5. тигар; 6. рис.

вам помогнемо: један од ових композитора никад није упознао остале који су били савременици. Он је умро пре него што се иједан од њих петорице родио.

Уколико и сад не знате о ком се музичару ради ево одговора. То је Волфганг Амадеус Моцарт, рођен 1756. а умро 1791. године.

Остали музичари су: Бела Барток, мађарски композитор (1881—1945); Цезар Франк, француски композитор и органист (1822—1890); Игњаци Јан Падеревски, пољски државник, композитор и пијаниста (1860—1941); Ђузепе Верди, италијански композитор (1813—1901) и Шарл Гуно, француски композитор (1818—1893).

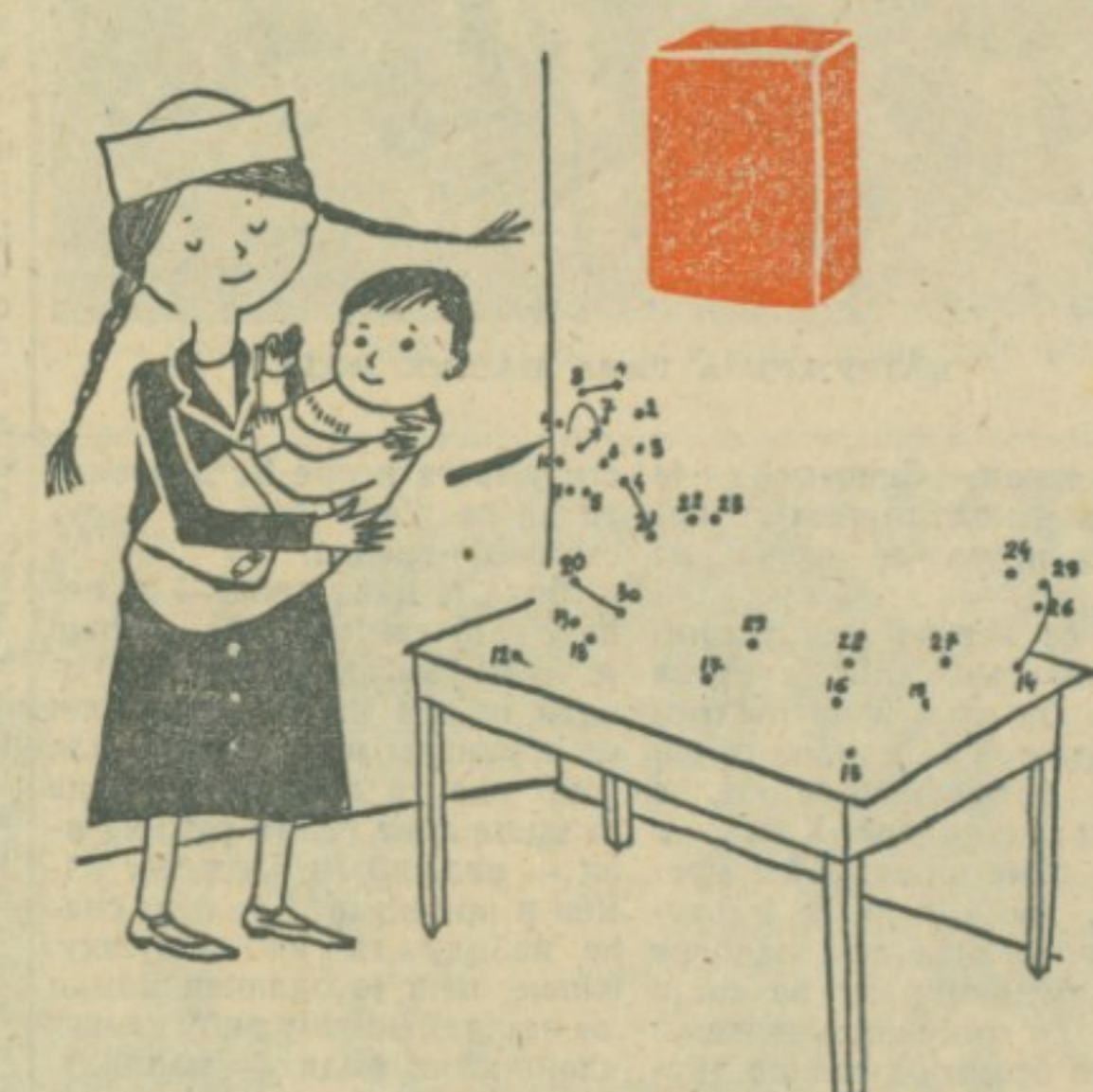
Проверите мој запажања

Приликом сликања уметник је случајно направио шест грешака. Можете ли да наведете које су то грешке. Уколико не можете дајемо вам одговор.

Одговор:

1. уместо места у којем се налази крзно тигра; 2. уместо места у којем се налази крзно леопарда; 3. уместо места у којем се налази крзно јагуара; 4. уместо места у којем се налази крзно оцелота; 5. уместо места у којем се налази крзно тигра; 6. уместо места у којем се налази крзно леопарда.

ЗА НАЈМЛАЂЕ

Ако хоћете да сазнате где ће мала Цана сместити свој брата, повежите оловком све тачке у бројевима од 1 до 39.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) хватање и убијање дивљачи, 4) спортске санке за такмичења на специјалној стази, 7) летопис, 9) краљевина у јужној Арабији у старом веку, 10) двора, 11) мера за папир, 12) град у Канади, 14) фотографица, 16) природни скуп минерала, 17) врста папагаја, 19) злато (фр.), 20) језеро у Северној Америци, 22) почетна слова азбуке, 23) статуа, 25) одабрано друштво, 27) основа, темел, 30) део тела (множ), 32) врста цвећа, 34) град у Срему, 36) енглески лирски песник (Вилфред), 37) главни град Еквадора, 38) производ пчела, 39) тоњење снања.

Усправно: 1) уже за хватање животиња, 2) лична заменица, 3) италијански филмски глумац (Раф), 4) наша плодна покрајина, 5) и један и други, 6) град у СССР, 8) староседеоци Иаглије, 9) наша река, 13) врста крупних вишања, 14) прича у сликама, 15) штампарске грешке, 16) течност која се цеци из воћа, 18) грубо вунено суко, 21) острво у Јадранском мору, 24) гледање, 26) врста пластичне масе за израду кинских капута, 28) део шаке, 29) роман Емили Золе, 31) старина за течности, 33) старински поздрав, 35) име књижевника Вихаљ-Мерина.

4	2	3		4	5	6
7			8		9	
10					11	
		12		13		
			14			15
16					17	18
19		20		21		22
23		24		25		26
			27		28	
29		30				31
32	33			34		35
36					37	
38						39

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) голет, 6) аероплан, 8) Иса, 9) Муо, 11) луцидност, 14) ир, 15) боа, 16) ко, 17) аван, 18) са, 20) ар, 21) ба, 22) пт, 23) пред, 25) су, 26) пре, 27) ел, 29) аналогија, 32) Мал, 33) Раб, 34) Техеран, 37) метан.

Усправно: 1) Грац, 2) се, 3) Лондон, 4) еп, 5) тамо, 6) асура, 7) гуска, 8) ила, 10) Ото, 12) Ибар, 13) на, 18) ваг, 19) све, 21) брег, 22) Пунат, 23) промет, 24) Дејан, 25) сам, 26) пл, 28) Лаб, 30) алам, 31) Иран, 35) хе, 36) ра.

ИГРЕ У СОБИ

За игру „ковчег с благом“ потребно је да имате само једног друга, две коцкице, картонску кутију. Игра почиње тако што први играч узме обе коцкице, промета их у руци и баца на сто. Затим сабере циљеве на обема коцкицама, али не као што се то обично чини већ са доње стране. Сад толико жетона треба ставити на „ковчег“. Онај играч који добије већи збир цифара од другог узима и противничке жетоне.

Уколико оба играча имају исти број поена, онда мешају коцкице наново и бацају их на сто. Покорник је онај играч који успе да покупи све жетоне свог противника.

Сви играчи, осим двојице који играју „болесника“ и „болничарку“ ухватне се за руке и поређају у круг. У средини круга уђе

и „болесник“ док „болничарка“ са „шприцом“ (наравно за то ће вам поолу жети варјача или какав штап) покушати да га ухвати и да му „инјекцију“. Међутим, она има право

али и „болесник“ тада има право да изађе из круга (не сме да се крије по соби). Побеђује онај ко је вештији. Пошто га је ухватила, „болничарка“ се хвата у круг са осталима а они међу собом бирају другог два играча и игра се настаља.

Почиње игра!“ Тада сваки играч подражава глас животиње чије му је име штапу воћа игре. Онај играч који не уме верно да подражава

гог и сваком шапне на уво име једне животиње. Када шапне и последњем играчу, викне: „Пажња!

глас одређене животиње испадна из игре. Покорник је онај кога сви прогласе за најбољег у имитирању.

САМО ЈЕ ЈЕДАН УСПЕО

Огромни планински масив Ардена, који на свом северном делу одаја Белгију од Немачке, ушао је у историју другог светског рата. После искрцавања у Нормандији савезници су у борбу против немачких армија бацили око милион војника и до новембра 1944. године стигли до Ардена. Док су се савезничке снаге овде прикупљале ради потуне људством и техничким средствима, с источне стране Ардена исто тако су се груписале и немачке армије, углавном стижући с Источног фронта.

Обавештајци на смучкама

Последњих десетак дана снег је непрекидно падао. Потпуно је завејао прелазе који су водили према непријатељу, а на неким местима снежни покривач је достигао висину од неколико метара. Генерал Едвин Сиберт, шеф обавештајне службе Врховне савезничке команде генерала Ајзенхауера, имао је под собом преко 70 обавештајних агената. То су били искусни обавештајци и многи од њих су пре тога и по неколико пута прелазили линију немачког фронта у Француској. На тај начин они су прикупили драгоцене податке који су имали пресудан значај за историјске битке савезничке Врховне команде.

У подручју Ардена Немци су успели да у највећој тајности доведу 35 својих дивизија и 1000 тенкова. Савезници уопште нису знали шта се дешава на противничкој страни. Због неповољних времен-

То је учињено и са неким војницима, а многим је и оружје одузето, а додељене им споредне дужности у позадини. Савезнички обавештајци нису могли да пробију ову баријеру безбедности. Ниједан агент упућен у непријатељску позадину није се вратио. Највећи број је изгубивши оријентацију нашао смрт у снежним сметовима.

Три пута преко снежних Ардена

Поручника Фабијана Дебландеа, Белгијанца, који је пре доласка у Ардене радио за Прву француску бригаду у саставу британских снага, то што се његови другови нису вратили са обавештајних задата-

униформу и храну за неколико дана. Три дана касније, на прелазу код Елена, заробио је првог немачког војника. Међутим, од њега није имао никакве користи. Војник није знао да каже због чега је његова тенковска дивизија дошла на ове положаје.

Дванаестог новембра Дебланде је био у немачкој позадини. Понашајући се као официр Гестапоа, успео је да се усели у једну својску кућу недалеко од мањег немачког штаба. Чак је тражио од команданта овог штаба да му постави и телефон. Кад му се немачки официр извинуо због оскудних техничких средстава везе, он је показао „разумевање“ и одустао од своје намере.

који је успео да се пробије у позадину непријатеља. Физички јак издржао је оштре арденске мразеве, а војња смучкама омогућила му је да брзо савлада бескрајне снежне терене. Дебланде је успео да се још два пута пробије у непријатељску позадину али је увек користио други пут. Појављују се тамо где га непријатељ никада није очекивао. Стизао је обично ноћу и у разговорима са мештанима, представљајући се као гестаповец прикупно драгоцене податке.

За једанаест дана, колико је укупно боравио у непријатељској позадини, успео је да открије слабе тачке противника. Од 35 дивизија, колико су Немци имали за арденску офанзиву, Дебланде је успео да открије 30 и да сазна њихово наоружање и другу ратну технику.

Савезници нису били изненађени

На основу својих запажања о немачким припремама за офанзиву, Дебланде је закључио да ће Немци напасти 16. децембра.

Освануо је 16. децембар. Од напада немачких армија ништа. Савезничке трупе налазиле су се у снегу на положајима. Остале су у приправности и следећег дана. Прошла је и ноћ. Изгледало је да је непријатељ променио план. Дебланде је размишљао о свему ономе што је запазио код непријатеља. Није могао да схвати због чега је офанзива одложена.

У пет часова ујутру, 16. децембра, топовски потоци су огласили офанзиву. Неколико хиљада топова тукло је читавих пола часа, тенкови и пешадија су продирали. Али на северном делу Ардена само за кратко. Били су дочекани снажним одбрамом. Захваљујући троструком подвигу Дебландеа Британци су имали минималне губитке.

ских услова ваздушна извиђања потпуно су обустављена. Пре него што су довели своје јединице, Немци су у подножју Ардена упутили јаке полицијске одреде. И поред тога што су се немачке дивизије налазиле на својој територији, предузете су строге мере предострожности: немачка контрашпијунажа је из овог подручја иселила све становнике које је сматрала непоузданим.

ка није обесхрабрило. Дебланде је отишао шефу обавештајне службе и затражио да га као добровољца пошаље у непријатељску позадину. Свој поступак образложио је жељом да Белгију види што пре слободну.

После четири дана боравка у непријатељској позадини, где се сусретао са органима Гестапоа и Аувера, Дебланде се вратио на Ардене, на место где је закопао у снег своју опрему, активирао радио-станицу и јавно прве податке о непријатељу са источне стране Ардена.

... за време страховите ерупције вулкана Квиза-Пу у Андима 1932. године, пара и ситно камење летели су у вис 15 километара. Од њих је Сунце цео дан

... још у прошлом веку у Сједињеним Америчким Државама живело је 50 милиона би-

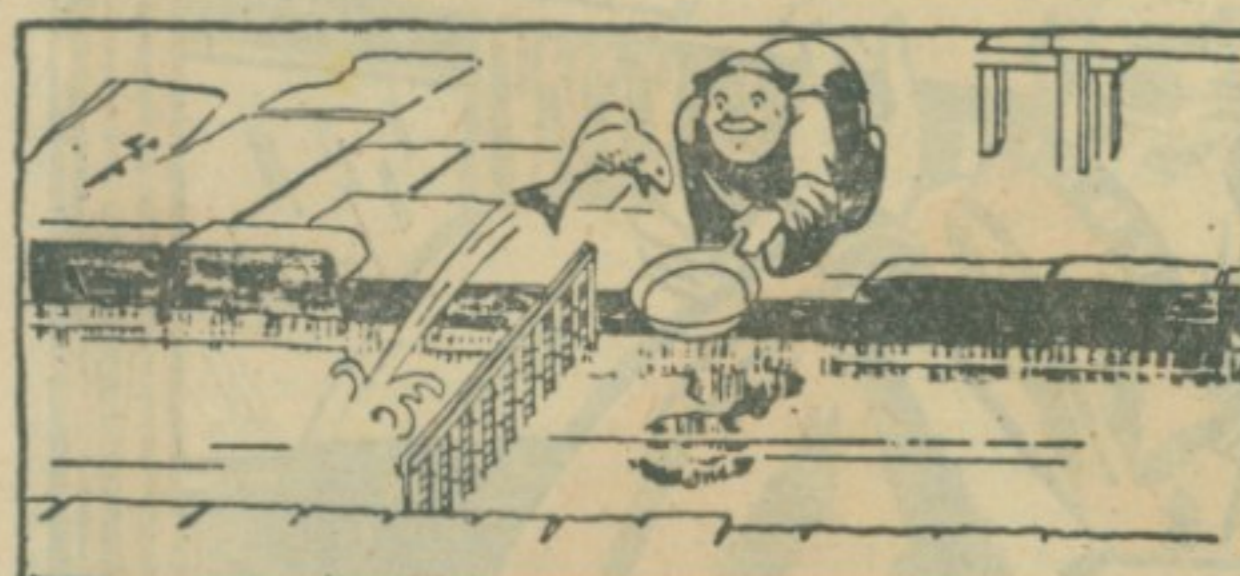

зона; данас их има још неколико хиљада, и то у резерватима.

... за време велике невоље, која се 16. августа 1859. године сручила на шпански град

Албаете, поједина врста града била су тешка и до пет килограма.

ПРАВО У ТИГАЊ

Један рукавац реке Алкоа у близини Алкобасе, у Португалији, тече кроз — кухињу једног манастира. И река и њен рукавац веома су богати рибом. Довољно је да се рукавац прегради мрежом па да рибе, покушавајући да савладају препреку, скачу маатене право у тигањ. Речни рукавац враћен је на манастирско имање још 1153. године.

ИСТИМ ОРУЖЈЕМ

Шездесетогодишњи Канађанин Фред Липка, који живи на северу ове земље, кренуо је једном у тундру наоружан само секиром. Неочекивано је из својих леђа чуо необичан шум: недалеко од њега стајао је огроман бели медвед. Уплашени Липка спустио се на колена и, помичући се према животињи, стао да мумла као медвед. Животиња је побегла.

НИШТА НОВО

Пре хиљаду девет стотина година римски песник и аутор чувених епиграма Марцијал (40—104. године наше ере) писао је:

„Златна коса коју Кала има је њена. Ко би то помислио? Она се куне да је њена; и право се куне, Јер ја знам где ју је купила.“

МОЖЕ СЕ ЧУТИ И БЕЗ ЧУЛА СЛУХА

Како чула служе само као посредници између спољног света и нервног система у мозгу, у начелу би било могуће да се чује, осети мирис или види непосредним деловањем на нервне органе мозга. То је потврдио изванредно занимљив опит три калифорнијска оториноларинголога, Џемса, Дајла и Турнбула. Ови лекари су произвели апарат који потпуно глувим особама омогућује да чују речи и шуме. Експерименти су извршени на 14 особа које су од рођења глуве услед атрофије калаала унутрашњег уха у чијој се течности налазе ћелије слуха.

Лекари су покушали да спољним акустичним надражајима непосредно делују на живца. Да би то постигли они су

спровели у унутрашње уво електроду с игло везаном за електрични генератор. Што су више појачавали интензитет електрицитета, пацијенти су све јасније могли да чују звуке што значи да је све већи број нервних влакана био надражен.

Опит је изведен на тај начин што је генератор слао импулсе различитих фреквенција. Болесници су чули разне шуме. Најзад је електрода с иглом спојена са два различита електрична вода од којих је један био везан за микрофон. Један од лекара се приближио микрофону и почео је да говори. Вибрирања плоче су се претворила у електричну струју. И догодило се чудо. Струја је стигла до мозга и глави су чули речи!

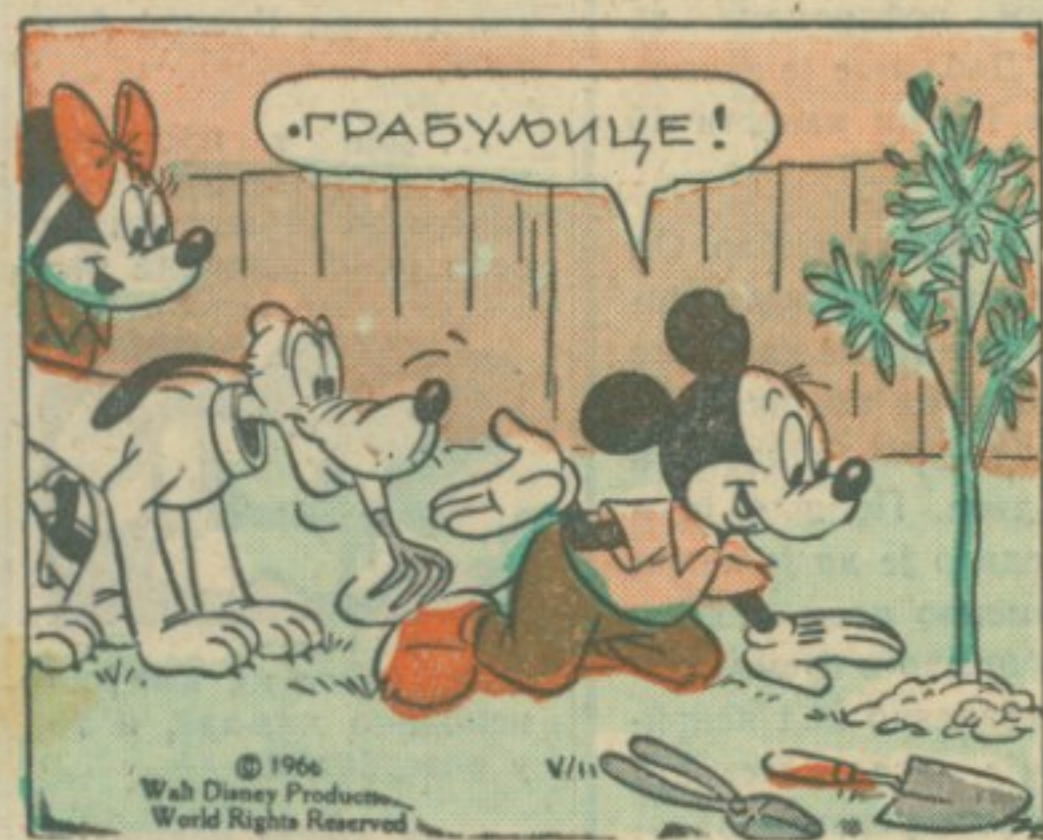

АРХИМЕДОВИ ТОПОВИ

Темељно познавање математике и физике омогућило је Архимеду да конструише справе које су могле да избацију камење тешко и до једне тоне на даљину од сто метара. Захваљујући тим давним прецима топова, његов родни град Сиракуза одупирао се Римљанима готово две године.

ЈОЦА МЕЂАВА

ЦОНИ ХАЗАРД ФРЕНК РОБИН

ПРИВАТНИ АВИОН ФИЛМСКЕ КОМПАНИЈЕ "МАМУТ" КОЈИМ ЈЕ УПРАВЉАО ЦОНИ ХАЗАРД, БЛИЖИО СЕ ЦИЉУ. У АВИОНУ СЕ ОДВИЈАЛА РОМАНТИЧНА СЦЕНА КОЈЕ У СЦЕНАРИЈУ НИЈЕ БИЛО...

